

News

N° 16, Sept 2001

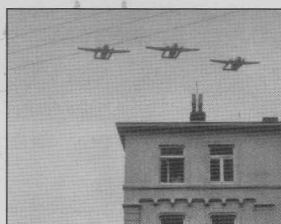
Ciney
Gaston Mertens

Dakota News

Sommaire

Inhoud

P 3 Dakota aide

Blz 3 Dakota helpt

P 4 Un Sioux vert à Ciney

Blz 4 Een groene sioux in Ciney

P 11 Gaston Mertens

Blz 11 Gaston Mertens

Nous l'avons échappé belle...
Le 18 Juillet, le gouvernement a décidé de
reconsidérer la délocalisation du 15 Wing...
en 2010.
Voilà enfin unne bonne nouvelle

We komen er goed vanaf...
Op 18 juli heeft de regering besloten om de
verhuis van de 15 Wing opnieuw te bekijken...
in 2010.
Ziedaar eindelijk eens goed nieuws

Revue périodique, éditée par l'ASBL "Centre de Documentation du 15e Wing"

Layout : André Janssens

Imprimerie: Claes Printing, ST.Pieters Leeuw

Rédaction:

Jo Huybens, Jos Ackermans, André Janssens

Editeur responsable : Jo Huybens

Adresse:

Dakota - 15e Wing Transport Aérien
Haachtsesteenweg 138 1820 Meisbroek
Tél : (02) 752 46 50 Fax: (02) 7524651

Cotisation annuelle de membre "Dakota" : 500 BEF à verser sur le compte 438-1064121-48 au nom de l'ASBL (cette cotisation donne droit au DAKOTA NEWS)

Website Force Aérienne : <http://w.w.w.mil.be/baf>

Periodiek tijdschrift, uitgegeven door de VZW "Documentatiecentrum van de 15e Wing"

Layout : André Janssens

Druk: Claes Printing, SLPieters Leeuw

Redactie:

Jo Huybens, Jos Ackermans, André Janssens

Verantwoordelijke Uitgever : Jo Huybens

Adres:

Dakota - 15e Wing Luchttransport
Haachtsesteenweg 138 1820 Meisbroek
Tel: (02) 752 46 50 Fax: (02) 7524651

Jaarlijkse bijdrage als lid "Dakota" : 500 BEF te storten op rekening nr. 438-1064121-48 t.v.V. de VZW (deze bijdrage geeft recht op DAKOTA NEWS)

Website Luchtmacht : <http://w.w.w.mil.be/baf>

DAKOTA HELPT 'T KRAAIENNEST JE

Zoals hernomen in onze statuten, besteden wij jaarlijks een deel van ons budget aan een menslievende instelling, of een gelijkaardige organisatie die niet of weinig op officiële steun kan rekenen.

Deze keer viel onze keus, tijdens onze algemene vergadering, op "t Kraaiennest je".

Het gaat om een kinderdagverblijf te Kraainem, dat aan een reële behoefte voldoet, en dat enkele maanden geleden opgericht werd op initiatief van een paar toegewijde personen, waaronder Mw. Ria Platel, met wie wij contact hadden opgenomen. Zij bracht ons op de hoogte van de materiele problemen waarmee ze geconfronteerd werd bij de verwezenlijking van hun project.

De gemeente had hun een terrein ter beschikking gesteld, waarop ze de infrastructuur neerzetten. Deze bestaat uit een aantal gebruikte containers die hen aangeboden werden, en die wel een opfrissingbeurt en sommige aanpassingswerken nodig hadden voordat de kindjes konden opgevangen worden. Dat vereiste veel goede wil (die niet ontbrak), maar ook een minimum aan fondsen, die niet altijd beschikbaar waren.

Om ons steentje bij te dragen hebben wij hen een aantal tafels en banken aangeboden, aangepast aan de maat van hun kleine dagelijkse gastjes.

Zij werden op een gemoedelijke en zeer sympathieke wijze officieel overhandigd op 28 juni laatstleden, in aanwezigheid van Mw. Platel, Mr. W. Deswert, afgevaardigd bestuurder, en Mr. L. Van Biesen, schepen van Kraainem.

Lange bedankingredevoeringen waren uit den boze, vermids de stralende blik en de brede glimlach van de kinderen ze overbodig maakten, en ons ervan verzekerden dat wij de juiste keuze gemaakt hadden.

Lange leve 't Kraaiennest je, ... en Dakota.

DAKOTAAIDE 'T KRAAIENNEST JE

Ainsi que le stipulent nos statuts, nous consacrons chaque année une partie de notre 'avoir' à une institution caritative ou à toute association similaire qui ne bénéficie pas ou peu d'aides officielles.

Cette fois, à l'occasion de notre assemblée générale, notre choix s'est porté sur "t Kraaiennest je".

Il s'agit d'une crèche située à Kraainem, qui répond à un besoin réel, et qui vit le jour il y a quelques mois grâce à l'initiative de quelques personnes dévouées, dont Ria Mme Platel, avec qui nous avons pris contact, ayant pris connaissance des problèmes matériels auxquels elles étaient confrontées pour la réalisation de leur projet.

La commune ayant mis un terrain à leur disposition, l'infrastructure est constituée par un ensemble de conteneurs usagés qui leur furent offerts, mais qui avaient

bien besoin d'une cure de rafraîchissement et d'aménagements internes pour qu'ils puissent accueillir ces chers bambins. Voilà qui nécessite des bonnes volontés, qui existent, mais aussi un minimum de fonds pas toujours disponibles.

Afin d'y apporter notre contribution, nous leur avons donc offert un ensemble de tables et chaises adaptés à

la taille de leurs petits pensionnaires quotidiens.

Et la remise officielle en eut lieu de manière conviviale et très sympathique, le 28 juin dernier, en présence de Mme Platel, de Mr W. Deswert, administrateur délégué, et de Mr L. Van Biesen, échevin de Kraainem.

Point n'était besoin de longs discours de remerciements, car le regard pétillant et le sourire des enfants les rendaient superflus et nous assuraient que nous avons fait le bon choix.

Que vive 't Kraaiennest je, et Dakota.

Jo Huybens

EEN GROENE SIOUX in CINEY

Een beetje geschiedenis...

Het 40e Smaldeel Luchttransport werd opgericht op 1 november 1954. Maar een besparingsplan (toen reeds !!) leidde tot zijn ontbinding op 30 april 1955. Het had slechts 6 maanden bestaan! Het werd bevolen door Commandant Vlieger Collignon, en zijn embleem -de Sioux met de groene band- zette de tradities van de 15e Wing verder. Inderdaad, het 20e Smaldeel droeg reeds de Blauwe Sioux, en het 21e de Rode.

Het begin van de zestiger jaren werd gekenmerkt door een grote toename van het aantal zendingen van de 15e Wing, in verband met enkele belangrijke gebeurtenissen, zoals de onafhankelijkheid van Belgisch Kongo, de opening van de basis van Solenzara (Corsica), het begin van de transatlantische vluchten, de ontplooiings oefeningen van de NATO, de steun aan de jonge FATAc (Kongolese Tactische Luchtmacht), enz...

Tijdens dit decennium bereikte onze eenheid een record aantal in dienst zijnde toestellen.

Het waren voornamelijk de operaties in het kader van de onafhankelijkheid van Kongo Juni 1960), die een maximale inspanning vereisten: er werden niet minder dan 860 zendingen uitgevoerd in de meest dramatische omstandigheden; tijdens 3.075 vlieguren werden 3735 passagiers en 460 ton vracht vervoerd.

Als gevolg van deze belangrijke vraag naar luchttransport werd het 40e Smaldeel opnieuw opgericht op 1 december 1960. Het smaldeel wordt uitgerust met splinternieuwe C-119. Een groot gedeelte van het personeel van het 40e Smaldeel heeft ervaring in Afrika, en beleefde de evenementen van de onafhankelijkheid van Kongo.

Op dat ogenblik betreft het Smaldeel enkele lokalen op de verdieping van de TCU en de Brandweersectie. Op 31 oktober 1961 "emigreert" het smaldeel naar "BAT AVIA", oud luchthavengebouw van Brussel-Meisbroek, toen gesitueerd tussen de huidige inplanting van de AML en BRUCARGO. Uiteindelijk, op 1 maart 1968, verhuist het 40e Smaldeel, dat de plaats moet ruimen voor de AML (Aérogare Militaire Luchthaven), naar de "H-Blok", die tot dan gebruikt

UN SIOUX VERT A CINEY

Un peu d'histoire...

La 40ième Escadrille de transport aérien fut créée le 1 novembre 1954. Mais un plan d'épargne (déjà !) entraîna sa dissolution le 30 avril 1955, après seulement six mois d'existence; son commandant était le commandant aviateur Collignon, et son emblème le Sioux au liseré vert, continuité des traditions du 15 Wing dont la 20ième Escadrille arborait déjà le Sioux Bleu, et la 21ième le Sioux Rouge.

Le début des années 60 fut caractérisé par un accroissement considérable des missions du 15 Wing, liées à quelques faits marquants tels l'indépendance du Congo beige, l'ouverture de la base de Solenzara (Corse), le début des vols transatlantiques, les exercices de déploiement de l'OTAN, le soutien à la jeune FATAc (Force Aérienne Tactique Congolaise), etc...

Durant cette décennie notre unité atteint un record en ce qui concerne le nombre d'avions en service.

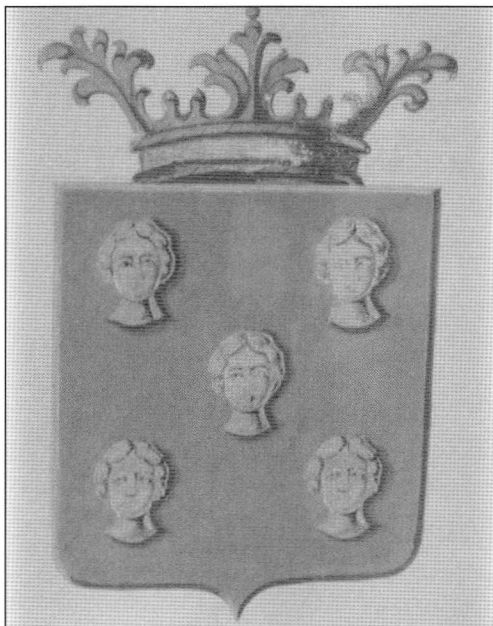
En particulier les opérations dans le cadre de l'indépendance du Congo (juin 1960) exigèrent un effort maximal: pas moins de 860 missions furent exécutées dans les circonstances les plus dramatiques; on atteint un total de 3075 heures de vol, 3735 passagers et 460 tonnes de matériel transportés.

Conséquence de la demande importante de transport aérien, la 40ième Escadrille revoit le jour le 1 décembre 1960; elle se voit dotée de C 119 flambant neufs. Une grande partie du personnel qui compose la 40ième a connu l'Afrique et vécu les événements de l'indépendance.

A ce moment, l'escadrille occupe quelques locaux à l'étage du TCU et de la section Anti-Feu; le

31 octobre 1961, elle 'émigre' vers BATAVIA, ancien aéroport de Bruxelles-Melsbroek, situé entre l'emplacement actuel de l'AML et BRUCARGO. Et finalement, le 1 mars 1968, devant céder la place à l'AML (Aérogare Militaire Luchthaven), la 40ième s'installe dans le bloc qu'occupait jusque là le P & F (Personnel & Fret), emplacement actuel du Détachement de Support Aérien de la Police Fédérale (ex Gendarmerie).

Cette fois la durée de vie de la 40ième fut plus longue, puisqu'elle ne fut re-dissoute qu'en 1972, lorsque les

Armoiries de Ciney
Wapen van Ciney

werd door de "Sectie P&F" (passengers and Freight). Op die plaats bevindt zich nu het Luchtste undetachement van de Federale Politie (vroegere Rijkswacht).

Deze keer was het 40e een langer leven beschoren: het werd slechts in 1972 opnieuw ontbonden, toen de C-119 geleidelijk aan vervangen werden door de C-130. Het vaandel met de Groene Sioux werd traditiegetrouw overgedragen aan de Stafchef van de Luchtmacht, terwijl de benaming (40e) enkele jaren later overgenomen werd door het Smaldeel Opzoeking en Redding van Koksijde. Tijdens dit "tweede leven" werd het Smaldeel bevolen door Terrijn, Migliavacca, Provost, Vermeire en Lemaitre.

4 Sep 1966 au-dessus de Ciney
4 Sep 1966 boven Ciney

In 1992, op initiatief van de Korpsverste, aanvaardde de Staf van de Luchtmacht de Groene Sioux toe te wijzen aan de TCU (Training and Conversion Unit) van de 15e Wing. Het vaandel werd door de toenmalige Stafchef van de Luchtmacht, Luitenant-Generaal Vlieger Vanhecke, overhandigd aan Majoor Vlieger Jean-Luc Feuillen, commandant van de TCU. Deze plechtigheid greep plaats in Meisbroek op 23 september 1992.

Hoe een peterschap groeit...

"Zo de afspanningen van weleer al geen bestaansreden meer hebben, hebben deze in de omgeving van de stations toch nog hun nut. Het is inderdaad in café "Au Relais" op de Luxemburgplaats (Brussel) dat de basis gelegd werd voor het peterschap van het 40e Smaldeel door de stad Ciney. Daar, om de weinig comfortabele wachtzaal van het Leopoldskwartier te ontvluchten, wachtte Jaques Restiau (40 Smd) soms op de laatste trein naar Rixensart. Daar ook wachtte Mr. Poncelet, om zich te ontspannen na een koortsachtige dag op een ministerieel kabinet, op de laatste trein naar Ciney.

Tijdens hun ontmoetingen in dit oord van afwachting en ontspanning werden de banden gesmeed die ons verbinden met Ciney.

Mr. Poncelet stelde, tijdens een vergadering van de

C 119 furen progressievement remplacés par les C 130; le fanion au Sioux Vert fut remis, comme c'est la coutume, au chef d'état-major de la Force Aérienne, tandis que la dénomination (40ième) fut reprise, en octobre 1974, par l'escadrille de recherche et de sauvetage à Koksijde.

Au cours de cette 'deuxième vie', Terrijn, Migliavacca, Provost, Vermeire et Lemaitre avaient commandé l'escadrille.

En 1992, à l'initiative du chef de corps, l'état-major Force Aérienne accepta de réattribuer le Sioux Vert au TCU (Training and Conversion Unit) du 15ième Wing, et le fanion fut remis par le chef d'état-major, le lieu-

tenant-général aviateur Vanhecke, au commandant du TCU, le major aviateur Jean-Luc Feuillen; cette cérémonie eut lieu à Meisbroek le 23 septembre 1992.

Comment naît un parrainage...

"Si les relais d'antan n'ont plus raison d'être, ceux situés près des gares sont encore utiles. En effet, c'est au café 'Au Relais', place de Luxembourg (Bruxelles), que furent jetées les bases du parrainage de la 40ième Escadrille par la ville de Ciney. C'est là que Jacques Restiau (40 Esc), pour fuir l'inconfort de la salie d'attente du Quartier Léopold, attend quelques fois le dernier train pour Rixensart. C'est là également que Mr Poncelet, pour se détendre après une journée fébrile dans un cabinet ministériel, attend le dernier train pour Ciney.

C'est au cours de leurs rencontres dans ce haut lieu de l'attente et de la détente que les liens qui nous unissent à Ciney furent forgés.

Mr Poncelet, qui est conseiller communal, proposa lors d'un conseil, le parrainage de l'escadrille; pour une fois, paraît-il, il n'y eut pas d'opposition. Le major Terrijn, avisé de la proposition par J. Restiau, demanda l'accord aux autorités supérieures, qui accordèrent immédiatement l'autorisation, en soulignant tout l'intérêt d'une telle initiative dans le rapprochement Armée-Nation.

gemeenteraad (waarvan hij lid was), voor om het peterschap van het smaldeel te verzekeren. Het schijnt dat dit voorstel, voor een keer, zonder tegenkanting aanvaard werd. Majoor Terrijn, die hiervan door J. Restiau op de hoogte was gesteld, vroeg de toestemming van de hogere overheid, die dit project onmiddellijk goedkeurde, wegens het groot belang van een dergelijk initiatief voor de toenadering Leger-Natie. Een afvaardiging van het Smaldeel werd op een voorbereidende bijeenkomst te Ciney uitgenodigd op 22 maart 1962.

De officiële plechtigheid, die het peterschap bekrachtigde, en waarop het ganse smaldeel uitgenodigd was, greep plaats op 1 juli 1962.

Wij zijn fier op dit peterschap, en bereiden een ereplaats voor, zowel voor de tinnen schotel met de stadswapens, als voor het schilderij met een afbeelding van de "Place Monseu", die beiden door Ciney geschonken werden aan haar petekind."

(Vertaling van een uittreksel uit het "Gulden Boek" van het 40e Smaldeel)

Bij een later bezoek aan het 40e Smaldeel kon een belangrijke delegatie uit Ciney kennis maken met de mogelijkheden van de C-119 tijdens een gedenkwaardige vulgarisatievlucht. Die werd, op 19 november 1967 gevolgd door een vlucht in DC-3, als voorspel tot een banket en drinkgelag met "die" van het 40e.

Spel zonder grenzen

In 1965 nam Ciney deel aan het welbekende televisieprogramma "Spel zonder grenzen". Hierbij stonden talrijke Europese steden gedurende meerdere

Joseph LAMBERT, dynamique bourgmestre de Ciney, décédé le 8 jan vier 1968

Joseph LAMBERT, de dynamische burgemeester van Ciney, overleden op 8 januari 1968

Une délégation de l'escadrille fut conviée à une réunion préliminaire à Ciney le 22 mars 1962. La cérémonie officielle du parrainage, à laquelle toute l'escadrille fut invitée, eut lieu le 1 juillet 1962.

Nous sommes fiers de notre parrainage et réservons une place d'honneur à l'assiette en étain aux armes de la ville, ainsi qu'à la peinture représentant la place

Les Cinaciens à bord d'un DC3, le 19 Nov 1967

Burgers van Ciney, aan boord van een DC3 op 19 Nov 1967

weken op acrobatische en rocambolleske manier tegenover elkaar.

Dit was de gelegenheid voor een "warm" onthaal op het stadhuis op 8 augustus 1965; toen Ciney in de finale geraakte voelde het 40e Smaldeel zich verplicht haar "peter" met veel plezier te komen aanmoedigen, en zo bij te dragen tot de uiteindelijke overwinning (ex-aequo met Sint-Amand-Les-Eaux - Frankrijk) op 29 september van datzelfde jaar. Die avond overvloedde een C-130 de kerktoeren. Aan de wens van het Smaldeel om bij die gelegenheid drie ton confetti uit te strooien had de Staf echter niet toegegeven ...

Het Smaldeel werd op 4 september 1966 eveneens betrokken bij het peterschap van het 72e Transport Bataljon (Etterbeek) door deze stad uit de Condroz: de ceremonie werd opgeluisterd door de overvlucht op lage hoogte door drie C-119.

En nadien...?

Er kwam helaas een einde aan deze bevoorrechte relatie met Ciney toen het 40e Smaldeel in 1972 ontbonden werd.

In 1992, toen de "Groene Sioux" opnieuw een plaats kreeg in de 15e Wing, werd een vruchteloze poging gedaan om terug contact te leggen. Maar luidt ons

Monseu, offertes par Ciney à sa filleule." (album 40ième Escadrille)

A l'occasion d'une visite ultérieure à la 40ième Escadrille, une importante délégation de Ciney put apprécier les 'performances' du C 119 au cours d'un vol de vulgarisation mémorable; il fut suivi, le 19 novembre 1967, d'un vol en DC 3, prélude à un banquet et libations avec les 'gars' de la 40ième.

Jeux sans Frontières

En 1965, la ville de Ciney participa à une émission de télévision renommée, 'Jeux sans Frontières'. Ceux-ci, aussi acrobatiques que rocambollesques, 'opposaient' de nombreuses villes européennes et s'étalaient sur plusieurs semaines.

Ce fut l'occasion d'une 'chaude' réception à l'hôtel de ville le 8 août 1965; et lorsque Ciney, arriva en finale, la 40ième Escadrille se fit un plaisir et un devoir d'encourager son 'parrain' ... et de participer ainsi à sa victoire, ex-aequo avec Saint-Amand-Les-Eaux (France), le 29 septembre de la même année. Ce soir-là, un C 119 survola le clocher de l'église; mais l'état-major ne céda pas au souhait de l'escadrille de larguer par la même occasion trois tonnes de confettis !

L'Escadrille fut également associée au parrainage du 72ième Bataillon de Transport (Etterbeek) par la cité condrusienne, le 4 septembre 1966; la cérémonie fut rehaussée par un survol à basse altitude de trois C 119.

29 Sep 1965. Finale de "Jeux sans frontières"; encouragements des supporters de la 40e Escadrille

29 Sep 1965. Finale van "Spel zonder grenzen"; aanmoediging van supporters van het 40e Smaldeel

devies niet "TENACITY"?

Het is dus aan ons (Sioux) en jullie (Ciney) om de handschoen op te nemen ...

Betreffende Ciney

De oorsprong van Ciney gaat terug tot in de vroege

Et après...?

Hélas, la dissolution de la 40ième Escadrille (1972) verra tomber en désuétude la matérialisation de ces liens privilégiés avec la ville de Ciney.

En 1992, lorsque le Sioux Vert retrouva sa place au sein du 15ième Wing, une tentative de renouer les

oudheid; na de Romeinse verovering werd de vestiging, en het nabij gelegen militair kamp, verdedigd door een gordel villa's (half militair, half landbouw), bewoond door de veteranen.

De stad werd verwoest tijdens de inval van de barbaren in de tweede helft van de 11e eeuw. Hiervan getuigen medailles die in haar verschroeide aarde terug gevonden werden. Tot de 16e eeuw vormt de schaarsheid van beschikbare documenten als het ware een gat in haar geschiedenis.

Omstreeks 935 wordt de gemeente Ciney aangehecht bij het Prinsbisdom Luik, en komt een kapittel van monniken zich binnen haar muren vestigen. Die zullen, tot het einde van het "Ancien Régime", deelnemen aan het gemeenschapsleven, en aldus de basis vormen van het culturele en sociale leven van de streek. In 1705 slaat de stad een munt met de beeltenis van Prins-bisschop Thédouin, die zijn residentie had in Halloy-Ciney. Tijdens de feodale periode wordt de stad herhaaldelijk verwikkeld in conflicten, in 1511 valt Hendrik de Blinde de stad in, en in 1275 brengt de "Oorlog van de Koe" de verwoesting van de stad en de dood van een deel van de bevolking mee. In 1321 versterkt Prins-bisschop Erard de la Marck de stad om ze te beveiligen tegen de aanvallen van de naburige steden. De bestorming, in 1322, door de Graaf Jan van Namen was de laatste veldslag tussen steden.

De onbewapende neutraliteit van de stad laat haar zonder verweer tegen

contacts resta sans suite; mais après tout, notre devise n'est-elle pas 'Ténacité' ?

Alors, à nous (Sioux) et vous (Ciney) de jouer ...

A propos de Ciney

L'origine de Ciney remonte à la plus haute antiquité; après la conquête romaine, la bourgade, flanquée d'un camp militaire, était protégée par une ceinture de villas semi-militaires et semi-agricoles, occupées par des vétérans.

La cité fut détruite par les invasions barbares de la seconde moitié du IIIème siècle, comme le montrent les médailles retrouvées dans son sol calciné. Jusqu'au XIème siècle, la rareté des documents constitue comme un trou dans son histoire.

Réception à l'hotel de ville
Ontvangst op het stadhuis

Vers 935, la mairie de Ciney est rattachée à la Principauté de Liège, et voit s'installer dans ses murs un chapitre de chanoines qui, jusqu'à la fin de l'Ancien Régime, participera à la vie communale et constituera le foyer intellectuel et social de la région. En 1705, la ville frappe monnaie à l'effigie du Prince-Evêque Thédouin, qui a sa résidence à Halloy-Ciney. La période féodale plonge la ville dans les conflits; en 1511, Henri l'Aveugle envahit la ville; en 1275, la Guerre de la Vache entraîne la destruction de la ville et la mort d'une partie de ses habitants. En

de achtereenvolgende invasies van de Spanjaarden, de Lotharingers, de Oostenrijkers en de Fransen, die haar van de XVIe tot de XVIIIe eeuw verwoesten, plunderen en brandschatten.

In 1736 breken de Franse de omwalling af tot op de grond; na de Franse Revolutie wordt de stad kantonhoofdplaats van het departement Samber-en-Maas. Later, in 1830, nemen de inwoners van Ciney de citadel van Dinant in.

In 1914 moest Ciney het ongelukkig lot delen van het nabijgelegen Dinant. Tijdens de oorlog 1940-45 steken de Duitsers het stadhuis in brand, als vergelding tegen de hoofdplaats van het verzet.

De buitengewone groei, die de stad gekend had in de loop van de XIXe eeuw, hervat na de oorlog.

Sedert de fusie der gemeenten (1 januari 1977), is Ciney een grotere eenheid geworden, die, naast de stad zelf, eveneens de dorpen Braibant, Achêne, Chevetogne, Conneux, Leignon, Pessoux, Serinchamps, Sovet, Chinois en Haversin omvat.

Ciney wordt beschouwd als de hoofdstad van Condroz en speelt een belangrijke rol in de voedselverwerkende nijverheid. Bovendien bezet Ciney een zeer belangrijke positie op gebied van markten, onderricht en handel.

Wie kent er niet de "Grande Bourse Internationale de Militaria" (Grote Internationale Beurs voor Militaria - laatste zondag van april), of zijn "Marché aux Bestiaux" (dierenmarkt - elke vrijdag), de belangrijkste van België en Europa. Het hoeft niet gezegd dat het bier van Ciney, waarvan de oorsprong terug gaat tot in 1450, tot ver buiten onze grenzen bekend is.

Op toeristisch gebied trekken zijn hoeven, grotten, kerken en niet minder dan negen prachtige kastelen talrijke bezoekers aan. Vermeldenswaardig zijn onder meer het kasteel van Jannée (Pessoux) en het domein van Chevetogne met zijn Oosterse kerk en zijn Byzantijnse plechtigheden.

De gilde, die vanaf de XVe Eeuw de garen- en bandwinkeliers van de stad verenigde, ligt aan de basis van de broederschap "Franc Thour Notre-Dame" die, tot vandaag, de tradities hoog houdt.

Vertaling Jos Ackermans

1321, le Prince-Evêque Erard de la Marck fortifie le bourg pour le soustraire aux attaques de ses voisins; l'assaut du Comte Jean de Namur en 1322 constituera la dernière bataille de ville à ville.

La neutralité non armée de la ville la laissera impuissante devant les invasions successives des Espagnols, des Lorrains, des Autrichiens et des Français qui, du XVIe au XVIIIe siècle, ravagent, pillent et rançonnent.

En 1736, les Français rasant les murailles au niveau du sol; après la Révolution Française, la ville devient chef-lieu de canton dans le département de Sambre-et-Meuse. Puis ce fut 1830 et la prise de la citadelle de Dinant par les Cinaciens.

En 1914, Ciney faillit connaître le sort malheureux de Dinant, sa voisine. Au cours de la guerre 1940-45, les Allemands, par représailles contre la capitale du maquis, incendiaient l'hotel de ville.

L'expansion extraordinaire qu'avait connue la ville au cours du XIXe siècle reprendra après la guerre.

Depuis la fusion des communes (1 janvier 1977), Ciney est devenue une entité comprenant, outre la ville, les villages de Braibant, Achêne, Chevetogne, Conneux, Leignon, Pessoux, Serinchamps, Sovet, Chinois et Haversin.

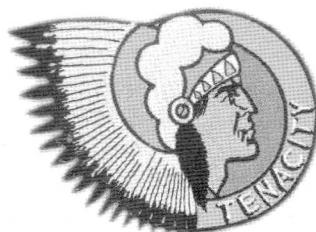
Considérée comme la capitale du Condroz, Ciney joue un rôle important dans le domaine de l'agroalimentaire, sans oublier sa place prépondérante au niveau des foires, de l'enseignement et du commerce.

Qui ne connaît sa 'Grande Bourse Internationale de Militaria' (dernier dimanche d'avril), et son Marché aux Bestiaux (chaque vendredi), le plus important de Belgique et d'Europe; la notoriété de la bière de Ciney, dont l'origine remonte à 1450, a largement dépassé nos frontières.

Ou point de vue touristique, ses fermes, grottes, églises et pas moins de neuf magnifiques châteaux attirent de nombreux visiteurs; citons en particulier le château de Jannée (Pessoux), et le domaine de Chevetogne avec son église orientale et ses cérémonies byzantines.

Un groupement corporatif (XVIème siècle) qui réunissait les marchands de mercerie de la ville, est à l'origine de la confrérie 'Franc Thour Notre-Dame' qui, aujourd'hui, est garante des traditions.

Jo Huybens

BIOGRAFIE VAN GASTON MERTENS (139 Wing / 320 Sqn)

BIOGRAPHIE DE GASTON MERTENS (139 Wing / 320 Sqn)

VOORWOORD

Wij hebben enkele pagina's van dit nummer aan Gaston Mertens willen wijden, om eer te bewijzen aan deze schitterende jonge Belgische officier van de Royal Air Force, die deel uitmaakte van het 320e Squadron van de 13ge Wing. Hij verloor het leven bij een operatie tijdens de Slag van de Ardennen. Gaston Mertens is geboren te Liedekerke op 20 december 1919.

De 13ge Wing was gestationeerd te Meisbroek van oktober '44 tot april '45. Wij hebben reeds, in "Dakota News" W 5 (ex 1/97), een artikel gepubliceerd dat gewijd was aan dit 320e Sqn, en op 23 oktober 1999 ontvingen wij een delegatie van het 13ge Sqn.

Het artikel dat volgt bestaat uit grote uittreksels uit "Gaston Mertens, Flying Officer RAF.", geschreven door zijn broer Clément, die wij hierbij danken voor zijn toelating. Onze leden die dat wensen kunnen het volledige werk nakijken in onze bibliotheek (geklasseerd als "GD 239").

Clément Mertens nam, onmiddellijk na de bevrijding, dienst als oorlogsvrijwilliger in de Belgische Sectie van de Royal Air Force. Na drie maanden opleiding tot meteorologist op de basis van Snailwell (Engeland), vervolledigt hij deze opleiding in België, en vervult de functie van waarnemer-meteorologist in Virton (bij het Amerikaans leger), en vervolgens in Saint-Hubert, Brustem, Evere en uiteindelijk in Meisbroek. Hij volgt cursus van weersvoorspeller onder leiding van professor Squadron Leader Godart, wiens "meteorologische raadgevingen" de landing in Normandië met een dag uitgesteld hebben.

Twee jaar later wordt hij "gedemobiliseerd", en wordt hij als chef weersvoorspeller aangeworven door de Weerkundige Dienst van de Internationale Luchtvaart. Hij werd in het reservekader bevorderd tot kapitein-

AVANT-PROPOS

Nous avons souhaité consacrer quelques pages de ce numéro à Gaston Mertens, afin de rendre hommage à ce brillant jeune officier beige de la Royal Air Force, qui faisait partie du 320 Squadron / 139 Wing et perdit la vie lors d'une opération au cours de la Bataille des Ardennes. Gaston Mertens est né à Liedekerke le 20 décembre 1919.

Le 139 Wing était stationné à Meisbroek d'octobre 1944 à avril 1945; nous avons publié un article concernant le 320 Sqn dans le 'Dakota News' n05 (ex 1/97), et recevions une délégation du 139 Wing le 23 octobre 1999.

L'article qui suit est constitué de larges extraits de 'Gaston Mertens, Flying Officer RAF.', écrit par son frère Clément, que nous remercions ici de son autorisation. Pour nos membres qui le désirent, l'ouvrage en question peut être consulté dans notre bibliothèque (classé 'GD 239').

Clément Mertens s'engagea comme volontaire de guerre dans la Royal Air Force (section beige), dès après la libération. Après trois mois de formation

comme météorologiste sur la base de Snailwell (Angleterre), il poursuit celle-ci en Belgique, et remplit la fonction de météorologiste-observateur à Virton auprès de l'armée américaine, ensuite à Saint-Hubert, Brustem, Evere, et finalement à Meisbroek. Il suivra les cours de prévisionniste sous la direction du professeur Squadron Leader Godart, dont l'avis 'météorologique' avait fait retarder d'un jour le débarquement de Normandie.

Deux ans plus tard, il est "démobilisé", et est engagé au Service Météo de l'Aéronautique Internationale comme chef-prévisionniste. Dans le cadre de réserve il fut promu capitaine-commandant d'aviation.

Clément Mertens vit à Liedekerke, et est membre 'Dakota' depuis 1998.

commandant van het vliegwezen.

Clément Mertens woont in Liedekerke, en is lid van "DAKOTA" sinds 1998..

HIERONDER IS CLEMENT MERTENS AAN HET WOORD ...

In deze biografie zullen wij kort de jeugd en de studietijd van Gaston beschrijven, maar eveneens (meer uitgebreid) zijn ontsnapping naar Engeland tijdens de Duitse bezetting (1940-1945) en in het bijzonder zijn opleiding en zijn deelname aan het bevrijdingsoffensief in 1944. Gaston was de tweede zoon uit een gezin van vier jongens: Edgar, Gaston, Clément en George. Vader, Frans Mertens, was een onderwijzer afkomstig uit Mechelen waar zijn ouders een meubelfabriek hadden, en was getrouwd met Louise Timmermans.

SINT-JOZEFSCOLLEGE

Gaston was eerst leerling in de gemeenteschool van Liedekerke, daarna studeerde hij verder in het Sint-Jozefscollege van Aalst. Hij was een buitengewone student.

Gaston en ikzelf waren zeer geïnteresseerd in alles wat het vliegwezen en de marine betrof; wij kenden de namen en de uitrusting van de slagschepen en vliegtuigen. Vooral de Engelse vloot en luchtmacht kreeg onze belangstelling.

Na het beëindigen van zijn humaniora in 1937, begon Gaston studies geneeskunde aan de Leuvense Universiteit.

DE OORLOG BREEKT UIT

In mei 1940, bij het uitbreken van de oorlog in ons land, werd Gaston als milicien opgeroepen bij de medische dienst van het Belgisch leger. Vanuit Gent vertrok zijn eenheid naar het zuiden van Frankrijk.

Ikzelf werd ook, onder militair commando, geëvacueerd naar Saint Hippolyte du Fort in Zuid-Frankrijk. In die omgeving verbleven ongeveer 500 jongens uit Liedekerke. Na enkele weken vernam ik dat Gaston, op 40 kilometer van Saint-Hippolyte, in een legerkamp verbleef. Op de terugtocht van een bezoek dat ik per fiets met Paul Vandamme bracht aan diens broer Frans, gehospitaliseerd in Montpellier, was het slechts een kleine omweg om het legerkamp van Gaston te bereiken. Het was voor Gaston een verrassing mij te ontmoeten.

Na deze oorlogsperiode hernam Gaston zijn studies in Leuven doch zonder overtuiging. Hij dacht steeds aan de oorlog die voortduurde.

ONTSNAPPEN NAAR DE VRIJHEID

Na een mislukking in een examen zag Gaston het niet

LAISSONS DONC LA PAROLE A CLEMENT MERTENS ...

Dans cette biographie nous décrivons (brièvement) la jeunesse et les études de Gaston, mais aussi (plus longuement) son évasion vers l'Angleterre pendant l'occupation allemande, et plus particulièrement son entraînement et sa participation aux opérations de libération en 1944.

Gaston était le deuxième fils d'une famille de quatre garçons: Edgar, Gaston, Clément et George. Le père, Frans Mertens, était un instituteur originaire de Mechelen, ou ses parents avaient un magasin de meubles; il avait épousé Louise Timmermans.

LE TEMPS DU COLLEGE 'SINT-JOZEF'

Gaston débuta à l'école communale de Liedekerke, après quoi il poursuivit ses études au collège Sint-Jozef à Aalst; il était un élève exceptionnel.

Tous deux nous étions très intéressés par tout ce qui concernait l'aviation et la marine; nous connaissions les noms et les équipements des navires et des avions.

A l'issue de ses humanités en 1937, Gaston entreprit des études de médecine à l'Université de Leuven.

LA GUERRE ECLATE

En mai 1940, au déclenchement des hostilités dans notre pays, Gaston fut appelé sous les armes comme milicien dans le service de santé de l'Armée Beige. De Gand, son unité rejoignit le sud de la France.

Moi-même, également appelé, je fus évacué vers Saint-Hippolyte-du-Fort, aussi dans le sud de la France. Dans cette région se trouvaient près de 500 jeunes gens de Liedekerke. Après quelques semaines j'appris que Gaston se trouvait dans un camp militaire, à 40 km de Saint-Hippolyte. Au retour, à vélo, d'une visite que j'avais faite avec Paul Van Damme à son frère Frans, hospitalisé à Montpellier, ce n'était qu'un petit détour jusqu'au camp de Gaston; ce fut pour lui une surprise de me rencontrer.

Après cette période, Gaston reprit ses études à Leuven, mais sans grande conviction. Il songeait sans cesse à la guerre qui se poursuivait.

EVASION VERS LA LIBERTE

A la suite d'un échec à un examen Gaston abandonna ses études et décida de s'enfuir vers l'Angleterre. Personne n'en savait rien, personne ne pouvait être au courant, même pas moi. Il se confia seulement à un ami fidèle et camarade d'études. Ce confident, John Demuyck de Vilvoorde, me raconta (plus tard) que la veille du départ de Gaston, il avait encore essayé de dissuader celui-ci d'entreprendre cette aventure pleine de risques.

In Scarborough, het opleidingskamp van de RAF; Gaston is de tweede van rechts

A Scarborough, base d'entraînement de la RAF; Gaston est le deuxième à partir de la droite

meer zitten en besloot naar Engeland te ontsnappen. Niemand wist hiervan, niemand mocht het weten, ikzelf ook niet.. Enkel een goede vriend en een medestudent, nam hij in vertrouwen. Deze vriend van Gaston, John Demuyne uit Vilvoorde, vertelde mij (later) dat hij Gaston de avond voor zijn vertrek nog gesproken had: "Ik heb nog geprobeerd Gaston dit risicovolle avontuur af te raden. Tevergeefs, Gaston was koppig van karakter, en wilde absoluut weg naar Engeland".

Na zijn vertrek hadden John en ook wij thuis geen nieuws meer van Gaston. John vertelde mij dat mijn vader hem volstrekt in het geheim in Leuven opgezocht had, met de bedoeling iets over Gaston te vernemen: "Na lang aarzelen, want ik had Gaston beloofd zijn ontsnapingsplan geheim te houden, heb ik verklaart dat Gaston vertrokken was met als doel Engeland te bereiken. Ik heb aan Gaston's vader gevraagd dit strikt geheim te houden."

HET ZWAARD VAN DAMOCLES

Het zwaard van Damocles hing de hele oorlog boven ons hoofd. Wij leefden steeds in grote angst.. Mijn vader die het geheim kende, moest zwijgen als een graf.

Op een dag in 1943 gebeurde er een wonder. De postbode bracht ons een pakje met sardienen uit Portugal. Ik bekeek nauwkeurig het met de hand geschreven adres, en herkende onmiddellijk het mooie typische handschrift van mijn broer Gaston; het was ontgensprekelijk zijn handschrift. De vreugde en opluchting waren onbeschrijfelijk, maar we moesten zwijgen.

Later kwam er nog een pakje met chocolade. Voor ons was het raadsel nu opgelost, maar het gevaar was niet geweken.

De adressen uit Portugal werden onmiddellijk verstopt in een nis in de muur, en eveneens alle

En vain; Gaston avait un caractère obstiné et voulait absolument rejoindre l'Angleterre.

Après son départ, ni John ni notre famille n'eurent de nouvelles. John me rapporta que mon père était aller le trouver secrètement à Leuven, afin de récolter quelque information: " Après une longue hésitation, car j'avais promis à Gaston de garder le secret de son plan d'évasion, je lui confiai que son fils était parti dans le but d'atteindre l'Angleterre. Je demandai à son père de garder le plus grand secret.."

L'EPEE DE DAMOCLES

Durant toute la guerre l'épée de Damoclès fut suspendue au-dessus de nos têtes; nous vivions continuellement dans la plus grande angoisse. Mon père, dans la confiance, devait rester muet comme une tombe.

Un jour de 1943 se produisit un miracle. Le facteur nous remit un colis contenant des sardines du Portugal; relisant avec attention l'adresse écrite à la main, je reconnus immédiatement l'écriture soignée typique de mon frère Gaston. Aucun doute n'était possible; c'était son écriture. La joie et le soulagement furent indescriptibles, mais nous devions garder le silence. Plus tard nous parvenait encore un colis de chocolat; pour nous, l'énigme était à présent résolue, mais le danger n'était pas écarté. Les adresses du Portugal furent cachées dans une niche dans le mur, ainsi que les notes d'études manuscrites de Gaston.

RECIT DE L'EVASION

Comment Gaston avait-il finalement réussi à rejoindre l'Angleterre ? Le moment est venu de raconter cette aventure, essentiellement sur base de ce qui me fut rapporté plus tard, et des documents en ma possession, ainsi que de son 'logbook' (carnet de vol), bien qu'incomplet..

handgeschreven nota's van Gaston uit zijn studietijd.

HET ONTSNAPPINGSVERHAAL

Hoe is Gaston dan uiteindelijk in Engeland geraakt? Het wordt nu de hoogste tijd dat avontuur te vertellen vooral aan de hand van wat hij mij later zelf heeft verteld, de documenten in mijn bezit en zijn logboek dat evenwel niet volledig is.

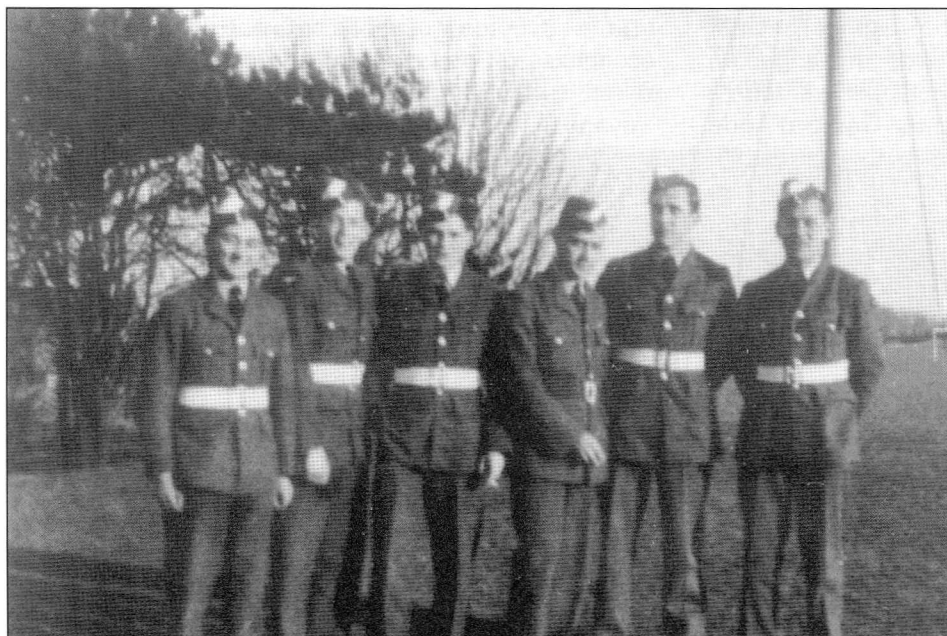
Gaston is op 15 augustus 1941 met een paar vrienden vertrokken. Hij had zijn fiets meegenomen, maar voor het eerste gedeelte, via Bergen en Maubeuge, namen zij de trein. Daarna, in Frankrijk, lag de eerste grote hindernis, de Somme. Deze stroom werd door de Duitse wachtposten streng bewaakt. De enige kans bestond er in de stroom 's nachts over te zwemmen. Gaston vertelt: " Gelukkig had ik mijn opblaasbare luchtmatras bij. Ik heb die opgeblazen, mijn kleren er op gelegd en zwom zo zacht mogelijk de stroom over, de luchtmatras voor mij voortduwend. Het was gelukt;

Gaston est parti avec quelques amis le 15 août 1941; il avait emporté son vélo, mais pour la première partie du périple ils prirent le train via Mons et Maubeuge. Ensuite, en France, se dressa le premier obstacle important, la Somme; ce cours d'eau était contrôlé sévèrement par des postes de garde allemands. La seule chance consistait à traverser la rivière à la nage, et de nuit.

"Heureusement, j'avais mon matelas pneumatique gonflable, sur lequel je déposai mes effets, et nageai aussi discrètement que possible, poussant le matelas devant moi. Nous avons réussi, mais j'ai dû abandonner mon vélo !"

La suite se déroula relativement sans problèmes, via Paris et Tours; à proximité de Loches (Chauvorn) Gaston franchit la ligne de démarcation.

A partir de là ce fut plus dramatique; via Vichy et Lyon, ils atteignirent Marseille le 24 septembre. Gaston et son ami, François Couturier, y furent arrêtés par la police française et amenés au camp de travail de Glun

In Canada; Gaston tweede van rechts

Au Canada; Gaston, deuxième à partir de la droite

mijn fiets had ik moeten achterlaten." Daarna verliep het aanvankelijk vrij vlot, via Parijs en Tours. Nabij Loches (Chauvorn) geraakte Gaston over de demarcatielijn.

Vanaf hier werd het dramatischer. Via Vichy en Lyon bereikten zij Marseille op 24 september. Daar werden Gaston en zijn vriend, François Couturier, door de Franse politie aangehouden en naar het werkkamp van Glun Mauves in de Ardèche gevoerd.

Gaston werd ongeduldig en ontsnapte uit het werkkamp. Alleen trok hij naar Zwitserland om voor zijn kameraden inlichtingen in te winnen. Daar nam hij contact op met de consul van België, die hem wat geld, goede raad en overjassen gaf voor zijn vrienden. Juist over de grens in Annecy (Frankrijk) werd hij op

Mauves en Ardèche. Gaston devint impatient et s'échappa; seul il rejoignit la Suisse afin d'obtenir des renseignements pour ses amis. Il prit contact avec le consul de Belgique, qui lui remit un peu d'argent, quelques pardessus pour ses compagnons, et lui prodigua quelques conseils. Passant la frontière à Annecy, il fut arrêté le 9 octobre, puis libéré le 11.

Avec ses amis il retourna à Marseille le 14 octobre, vraisemblablement pour rejoindre l'Afrique ou Gibraltar par bateau; ils furent dénoncés et le plan dut avorter. Dans un bureau d' "Aide aux Belges", Gaston et son ami François rencontrent Emiel De Jonghe, ainsi que Pol, un ami d'Emiel, également évadés de Belgique. Les quatre Belges décidèrent de rester ensemble et de former équipe; le personnel du bureau leur prodigua

9 oktober aangehouden, maar op 11 oktober kwam hij vrij. Met zijn vrienden keerde hij terug naar Marseille op 14 oktober, blijkbaar met de bedoeling per schip Afrika of Gibraltar te bereiken. Zij werden verraden en dit plan kon niet doorgaan.

In een bureau van "Aide aux Belges" ontmoetten Gaston en zijn vriend François, Emiel De Jonghe en Pol, een vriend van Emiel, die beiden ook uit België ontsnapt waren. De vier Belgen besloten samen te blijven en een ploeg te vormen. Het personeel van het bureau gaf hun ook enkele raadgevingen en inlichtingen met de bedoeling wat geld te verdienen om te overleven en wat reserves aan te leggen. Zij kregen ook de raad, indien zij in Spanje aangehouden werden, zich als Engelsen voor te doen. Vooreerst vertrokken zij als vrijwilligers naar een Frans werkkamp waar zij betaald werden. Na voldoende loon te hebben ontvangen vertrokken onze vier vrienden uit het werkkamp. Hun reisdoel was Portugal via Spanje te bereiken.

Aangekomen in Montpellier zochten zij een Belgische militaire missie op, waar zij op hulp rekenden. Daar werden zij door een officier onvriendelijk ontvangen en kregen niet de minste hulp. Op 19 oktober werden ze in Montpellier aangehouden en naar Camp d'Agde gebracht, waar ze op 24 oktober ontsnapten. In Palavas les Flots, aan de Franse kust niet ver van Montpellier, waar nog andere landgenoten op een vertrek naar Spanje wachtten, doen zij nogmaals een poging om hulp te bekomen ... echter zonder resultaat. Hun reservegeld raakte stilaan op daarom besloten zij opnieuw te gaan werken. Deze keer in een koolmijn in La Caunette (Hérault). Gedurende drie weken werkten de vier Belgen in die koolmijn. Van een Spanjaard kregen zij waardevolle inlichtingen. Zij hadden weer wat geld gespaard en een voorraad eten, vooral brood, verzameld en besloten hun tocht verder te zetten.

Op 23 november kwamen zij in Lourdes aan, maar op 26 november werden zij aangehouden in Tarrane en naar het interneringskamp van Gurs gevoerd. Op 28 november, na 5 uur lang door de prikkeldraadversperingen te hebben gekropen, zijn zij weer vrij.

Op 29 november vertrokken zij te voet over de Pyreneeën, langs Saint-en-Grace en Vento de Araro. Tijdens hun tocht over de Pyreneeën verdwaalden zij in een sneeuwstorm bij 30 graden onder nul. Hun kompas was hen in Camp de Gurs afgenomen. Gelukkig vonden zij een hut en konden een schaap roosteren. Het vlees was slechts half gebakken, maar ze hadden grote honger en er was niets anders te eten. Later in Engeland lustte Gaston geen schapenvlees meer.

De jongen uit Duffel, die Gaston vanaf België vergezeld had, was ten einde krachten en moest

encore quelques conseils et renseignements afin qu'ils puissent gagner un peu d'argent pour survivre et constituer quelques réserves. On leur recommanda aussi, s'ils se faisaient arrêter en Espagne, de se faire passer pour des Anglais. Ils commencèrent par s'engager comme volontaires dans un camp de travail français, ou ils furent payés; ayant récolté un salaire suffisant, ils quittèrent le camp, avec l'intention de rejoindre le Portugal via l'Espagne.

Arrivés à Montpellier ils cherchèrent une mission militaire beige; ils furent reçus par un officier désobligeant et n'obtinrent aucune aide; le 19 octobre ils furent appréhendés à Montpellier et conduits au Camp d'Agde, d'ou ils s'échappèrent le 24 octobre. A Palavas-Les-Flots, sur la cote française près de Montpellier, ou d'autres compatriotes attendaient un départ pour l'Espagne, ils firent encore une tentative pour obtenir de l'aide, ... mais sans résultat. Leur réserve d'argent s'épuisant petit à petit, ils décident de trouver à nouveau du travail; cette fois dans une mine de charbon à La Caunette (Hérault). Ils y travaillent pendant trois semaines, et obtiennent des renseignements précieux auprès d'un Espagnol. Ayant économisé un peu d'argent et récolté une réserve de vivres, surtout du pain, ils décident de poursuivre leur 'voyage'.

Le 23 novembre ils arrivent à Lourdes, mais sont arrêtés le 26 à Tarrane, et conduits au camp d'internement de Gurs; ils recouvrent leur liberté le 28 novembre, après avoir mis cinq heures à franchir les clatures de fil de fer barbelé.

Le 29 novembre ils partent à pied dans les Pyrénées, par Saint-En-Grace et Vento de Araro. Au cours de leur traversée dans les Pyrénées, ils s'égarèrent dans une tempête de neige par 30° sous zéro. Leur boussole leur avait été enlevée au Camp de Gurs; heureusement, ils trouvèrent un refuge et purent griller un mouton. La viande en était à moitié cuite, mais ils étaient affamés et il n'y avait rien d'autre à se mettre sous la dent. Plus tard, en Angleterre, Gaston n'apprécia plus la viande de mouton !

Le jeune-homme de Duffel, qui avait accompagné Gaston depuis la Belgique, était à bout de forces et dut abandonner; les trois rescapés continuèrent à pied.

Le 5 décembre, ils franchissent la frontière franco-espagnole, atteignent Novasenez le 8 décembre et Pamplona le 11. Le périple en Espagne fut très difficile; une fois la frontière franchie, ils n'osèrent plus progresser que de nuit, protégés par l'obscurité. Ainsi ont-ils marché durant huit jours en direction du Portugal, par un temps glacial.

Le jour ils se cachaient, et il ne leur restait que peu de réserve de nourriture.

SI PRES DU BUT, ET A NOUVEAU PRISONNIERS

Finalement ils atteignent l'Ebre, à la frontière portugaise, avec l'intention d'effectuer la traversée de l'Ebre

opgeven. De drie overblijvenden zetten door en trokken verder te voet.

Op 5 december geraakten zij over de grens in Spanje, op 8 december in Novasenez en op 11 december in Pamplona. Die tocht in Spanje was zeer moeilijk. Eens over de grens durfden zij alleen 's nachts nog verder gaan beschermd door de duisternis. Zo hebben zij acht dagen gemarcheerd in de bittere koude richting Portugal. Overdag verborgen zij zich. Er bleef nog weinig reservevoedsel over.

ZO NA BIJ HET DOEL GEKOMEN OPNIEUW GEVANGEN

Eindelijk bereikten zij de Ebro, de Portugese grens en planden de overtocht met een rubbervlot over de Ebro naar Portugal en de vrijheid. Maar onverwachts werden zij door drie Spaanse politiemannen ingesloten. Zij werden aangehouden, opgeleid en ondervraagd. Bij die ondervragingen zei Emiel De Jonghe, die vlot Engels sprak, dat hij een Engelsman was. Gaston verklaarde dat hij een Zuid-Afrikaan was.

Van 10 december 1941 tot 4 januari 1942 worden de drie Belgen opgesloten in de Provinciale gevangenis van Pamplona. Op 4 januari 1942 worden zij overgebracht naar de gevangenis van Irun.

IN MIRANDA

De dramatisch datum was 8 januari 1942, wanneer zij naar het beruchte concentratiekamp van Miranda werden gevoerd. Miranda was echter veel strenger bewaakt dan de Franse kampen. De leefomstandigheden waren er ook zeer slecht, om te kunnen overleven moest men eten stelen. De toestand was onuitstaanbaar geworden. Na bijna drie maanden van lijden en ontbering, totaal uitgeput nadat zij reeds een wanhoopspoging beraamd hadden om te ontsnappen, werden zij totaal onverwachts op 25 maart 1942 bevrijd dank zij de bemiddeling (vrijkoop?) door een dame van het Britse consulaat in Madrid. Zij logeerden enkele dagen in een hotel te Madrid en konden de stad vrij verkennen onder de escorte van een Brits ambtenaar. Als een wonder kwam hun vriend, die hen verlaten had voor hun tocht over de Pyreneeën, daar ook toe. Het was een emotioneel en ontroerend weerzien.

pour retrouver le Portugal et la liberté. Mais contre toute attente ils sont encerclés par trois policiers espagnols. Arrêtés et interrogés, Emiel De Jonghe, qui parle couramment anglais déclare être anglais, tandis que Gaston se fait passer pour un Sud-Africain. Du 10 décembre 1941 au 4 janvier 1942, les trois Belges sont écroués à la prison provinciale de Pamplona, et transférés ensuite à la prison de Irun.

MIRANDA

Le 8 janvier 1942 fut une date dramatique, lorsqu'ils furent conduits au camp de concentration mal famé de Miranda. Ce camp était de fait bien mieux gardé que les camps français; les conditions de vie y étaient également très mauvaises. Pour survivre, il fallait voler de quoi manger.

La situation était devenue insupportable; ayant subi près de trois mois de souffrances et de privations, et complètement épuisés alors qu'ils avaient déjà projeté une évasion désespérée, à leur grande surprise ils sont libérés le 25 mars 1942, grâce à l'intervention (rançon ?) d'une dame du consulat britannique à Madrid. Pendant quelques jours, ils logeront dans un hotel de Madrid, et pourront visiter librement la ville sous escorte d'un fonctionnaire anglais. Comme par miracle, ils y retrouvent le compagnon qui les avaient quittés dans les Pyrénées. Ce furent des retrouvailles plus qu'émouvantes.

LA LIBERTE

Cinq jours plus tard, le 30 mars 1942, Gaston et Emiel arrivent à Gibraltar. Ils y reçurent un uniforme britannique, et au cours des jours qui suivirent, au mois d'avril, Gibraltar fut la cible des bombardeurs italiens; Gaston aidera l'artillerie antiaérienne en l'approvisionnant en munitions. Environ un mois plus tard, le 4 mai 1942, les Belges embarquent à destination de l'Angleterre; sous escorte de deux navires de guerre, contre d'éventuelles attaques de sous-marins allemands, ils arrivent en Angleterre le 11 mai, et débarquent dans le port de Greenock. Ils sont à Londres le 13 mai; enfin Gaston

avait atteint son but, après une aventure longue et risquée. Mais le séjour prolongé dans le camp de Miranda l'avait sérieusement affaibli; les premières semaines furent consacrées à une lente revalidation et à un court séjour à l'hôpital.

*Zuid Frankrijk, juli 1940; Gaston en Clement Mertens
Sud de la France, juillet 1940; Gaston et Clement*

DE VRIJHEID

Vijf dagen later, op 30 maart kwamen Gaston en Emiel in Gibraltar aan. Zij kregen een Brits uniform. Tijdens de daaropvolgende dagen, in de maand april, werd Gibraltar bestookt door Italiaanse bommenwerpers. Gaston helpt bij het luchtafweergeschut door de munitie aan te brengen.

Ongeveer een maand later, op 4 mei 1942, scheepten de Belgen in met bestemming Engeland. Onder escorte van twee oorlogsschepen, als bescherming tegen eventuele aanvallen van Duitse duikboten, bereikten zij op 11 mei Engeland en ontscheepten in de havenstad Greenock. Op 13 mei komen zij in Londen aan. Eindelijk had Gaston, na een lang en risicovol avontuur, zijn doel bereikt. Maar het lange verblijf in het concentratiekamp van Miranda had hem fel verzwakt. De eerste weken wachtte hem een lange revalidatie en een kort verblijf in een hospitaal.

Hersteld van al die ontberingen, kreeg Gaston gedurende ongeveer drie maanden een opleiding als parachutist. Op 13 februari 1943 ging zijn grote wens eindelijk in vervulling: naar 17 ITW voor een opleiding in de Royal Air Force.

Tijdens zijn verblijf in Engeland maakte hij kennis met zijn "oorlogsmeter" Norah Brunt, licentiaat in de talen van de Londense Universiteit. Gaston vond bij haar familie een echte thuis. Na drie maand Scarborough vertrok hij op 21 mei 1943 naar G.E.F.T.S. in Sywell (north).

HET VERHAAL VAN GASTON IN ENGELAND

door Norah Mertens-Brunt (vertaling)

Mijn moeder had in een tijdschrift gelezen dat Belgische soldaten met verlof Engelse families wensden te bezoeken. Zij hoopten een "oorlogsmeter" te vinden die hun zou schrijven, hun vriendschap zou geven, en een thuis voor hen in Engeland.

"Waarom nodig je niet een van deze soldaten uit om bij ons thuis te komen?" vroeg mijn moeder mij.

Daarom vulde ik het formulier van het tijdschrift in en werd de "oorlogsmeter" van Gaston.

De eerste ontmoeting verliep als volgt: wij hadden een afspraak gemaakt aan de ingang van het "Charing Cross" station in Londen, een vrijdagnamiddag om 16.30 uur op de terugweg van school naar huis. Ik keek vol verwachting naar iedere soldaat die voorbij kwam en sprak er een paar aan in het Frans, maar zonder succes. Na bijna een uur gaf ik het op en ging naar huis. Gelukkig vond Gaston zelf de weg, met de trein naar Longfield station en dan te voet naar ons huis buiten de stad.

Wij waren juist met het avondmaal begonnen. Mijn

Rétabli de toutes ces privations, Gaston suivit une formation de parachutiste d'environ trois mois; le 13 février 1943 voit se réaliser enfin son grand souhait: il se retrouve au 17 ITW pour une formation à la Royal Air Force.

Pendant son séjour en Angleterre il fera la connaissance de sa "marraine de guerre" Norah Brunt, licenciée en langues de l'université londonienne; il retrouve dans sa famille un véritable foyer. Après trois mois à Scarborough, il rejoint, le 21 mai 1943, le G.E.F.T.S. à Sywell (north).

L'HISTOIRE DE GASTON EN ANGLETERRE

(par Norah Mertens-Brunt, traduction de l'anglais)

Dans une revue, ma mère avait lu que des soldats belges en congé souhaitaient visiter des familles anglaises; ils espéraient trouver une "marraine de guerre" qui leur écrirait et leur offrirait leur amitié, et un foyer en Angleterre. Elle m'en fit part: " Pourquoi n'invites-tu pas un de ces soldats à venir à la maison ? "

La première rencontre se déroula comme suit: nous avions convenu d'un rendez-vous à l'entrée de la gare 'Charing Cross' à Londres, un vendredi après-midi à 16.30h, alors que je rentrais de l'école. Pleine d'espoir j'observais chaque soldat qui passait et en interpellais l'un ou l'autre en français, mais sans succès. J'abandonnais après une heure et rentrais chez moi. Heureusement Gaston put trouver son chemin, et en train jusqu'à la gare de Longfield, puis à pied, il trouva notre maison en dehors de la ville. Nous venions de commencer à souper; ma mère avait préparé de la viande de mouton grillée et des choux verts, un festin à cette époque de rationnement très strict!

Pauvre Gaston ! Après le repas, nous propositions d'aller chercher de la bière dans l'auberge locale, et je demandai à Gaston de m'accompagner; je remarquai qu'il avait de la peine à me suivre et qu'il se déplaçait lentement. Je me disais que ses lourdes bottines militaires en étaient la cause; il portait alors un 'battie dress' kaki de l'armée britannique.

Chaque fois que Gaston avait congé, il venait nous rendre visite; et chaque fois nous nous en réjouissions. Il avait un sens de l'humour remarquable et nous faisait tous rire. Lorsque nous étions seuls, nous parlions français, bien que son anglais soit déjà très bon. Cela me convenait, bien que je me disais qu'un accent flamand était meilleur qu'un anglais. Nous nous entendions très bien; de plus le français était bien plus romantique que l'anglais, et plus spirituel. Parfois, lorsque son congé était de courte durée, nous nous retrouvions à Londres et allions au restaurant.

Peu de temps après, Gaston fut déplacé à Scarborough, à la *cate* dans le Yorkshire, et ceci pour plusieurs mois.

moeder had geroosterd lamsvlees en groene kool klaargemaakt, een feestmaaltijd in die dagen van strenge rantsoenering! Arme Gaston!

Na het avondmaal stelden wij voor wat bier te gaan kopen in de plaatselijke herberg; ik vroeg Gaston om mij te vergezellen. Ik merkte dat hij moeite had om mij te volgen en stapte langzamer. Ik dacht "dit komt door zijn zware legerschoenen". Hij droeg toen de kaki "bat-tledress" van de Britse landmacht.

Iedere keer dat Gaston verlof had, kwam hij ons bezoeken. Wij waren steeds blij met zijn komst. Hij had een merkwaardige zin voor humor en deed ons allen lachen.

Wanneer wij alleen waren, spraken wij Frans, hoewel zijn Engels reeds zeer goed was. Hij stelde vriendelijk voor Frans te spreken met een Engels accent. Dat beviel mij zeer goed, hoewel ik meende dat een Vlaams accent beter was dan een Engels. Wij verstonden elkaar zeer goed, zelfs in het Frans. Bovendien was Frans veel romantischer dan Engels en veel geestiger.

Soms, wanneer hij slechts een kort verlof had, ontmoetten wij elkaar in Londen en aten in een restaurant.

Kort daarop werd Gaston naar Scarborough, aan de kust van Yorkshire, overgeplaatst en dit voor verscheidene maanden. Het was ver van Kent maar wij schreven elkaar regelmatig. Gaston werd vlug weer fit, hij speelde er voetbal en oefende met zijn vrienden.

Hij verbleef graag in Scarborough, maar klaagde enkel over het feit dat zij teveel tijd moesten besteden aan hun "kit" en uniform. De Belgen meenden dat dit tijdverspilling was en niet bijdroeg om de oorlog te winnen. De R.A.F. was niet zo streng wat "bull" en parade discipline betref, als het leger; toch moesten zij hun gordels witten en hun hoge schoenen en knopen poetsen. "Spit and polish", was verplicht, zoniet zou de sergeant hen "sordige kleine vliegeniers" noemen en hen op het strafboekje zetten.

Wij reisden veel met de trein daar hij naar verschillende legerkampen verplaatst werd.

Daarna vertrok hij naar Canada om zijn opleiding te voltooien. Wij schreven bijna iedere dag naar elkaar. De Canadezen waren vriendelijk en gul voor hem. Zijn "marraine" in Canada schreef mij na de oorlog dat zij goede vrienden waren, maar dat Gaston haar steeds

C'était loin du Kent, mais nous nous écrivions régulièrement; il se plaisait bien à Scarborough, mais se plaignait seulement qu'ils consacraient beaucoup de temps à leur 'kit' et à leur uniforme. Les Belges estimaient que c'était une perte de temps et ne contribuait pas à gagner la guerre. La R.A.F. n'était pas aussi stricte que l'armée en ce qui concerne le 'bull' et la discipline de parade; néanmoins ils devaient 'blancotter' leur ceinturon et faire reluire chaussures et boutons. 'Spit and Polish' était la règle; sans cela le sergent les traiterait de petits aviateurs malpropres et leur infligerait des mauvaises notes.

Nous voyagions beaucoup en train, étant donné qu'il changeait souvent de camp.

Ensuite il partit au Canada pour y poursuivre sa formation; nous nous écrivions presque chaque jour. Les Canadiens étaient aimables et généreux à son égard. Après la guerre, sa 'marraine' (au Canada) m'écrivit qu'ils étaient bons amis, mais que Gaston lui parlait sans arrêt de moi et de l'Angleterre. Il fut déçu d'avoir été promu navigateur-copilote, et non pilote. Il était exceptionnellement doué en mathématiques et en lecture de carte, et ses chefs étaient impressionnés par

825 Mitchell 320 Squadron

sa précision dans la recherche d'objectifs; quelques photos à ce sujet sont encore en notre possession. Ce fut un grand jour lorsqu'il revint du Canada, avec de superbes cadeaux, que l'on ne pouvait trouver en Angleterre: des bas nylon, du parfum, du chocolat et un petit tourne-d-isques avec un message de New-York.

De retour en Angleterre il fut basé à Finmere, et venait en congé à Ashford (Middlesex) ou j'étais institutrice dans une grande école. Le directeur invita Gaston à un

over Engeland en mij vertelde. Hij was ontgoocheld dat hij bevorderd werd tot navigator copiloot en niet tot piloot.. Hij was uitzonderlijk begaafd in wiskunde en kaartlezen en zijn bevelvoerende officieren waren onder de indruk van zijn nauwkeurigheid bij het opsporen van het doel; enkele foto's over dit onderwerp zijn nog in ons bezit.. Het was een grote dag, toen hij terugkeerde uit Canada, met prachtige geschenken, die in Engeland niet te verkrijgen waren:

dîner d'école; c'était relativement bon, compte tenu de la situation de guerre. Nous étions assis aux côtés du collègue des professeurs, et tous les élèves installés à une grande table dans la salle à manger. J'étais extrêmement fière de lui, si brillant dans son uniforme d'officier RAF.; il portait alors le grade de 'Flying Officer'.

Un jour me parvint un petit colis à mon logement à Ashford; il contenait une belle croix en or et une

Oefenvlucht in Canada met een Avro Anson

Canada, entraînement en Anson

nylonkousen, parfum, chocolade en een kleine grammofoonplaat met een boodschap uit New York.

Hij werd gestationeerd op een basis genaamd Finmere (Engeland). Hij kwam met verlof naar Ashford in Middlesex waar ik lerares was in een grote school..

De directeur nodigde Gaston uit voor een eetmaat met ons op de school, het eten was vrij goed, de oorlogstijd in acht genomen. Wij zaten met de staf van de leraars en alle studenten aan een lange tafel in de eetzaal.. Ik was uitermate trots op hem. Hij was zo knap in zijn uniform van RAF. officier.. Hij had toen de rang van "Flying Officer"..

Op zekere dag kwam er een pakje toe op mijn verblijf in Ashford. Het bevatte een mooi gouden kruis en ketting. Ik was enigszins ontgoocheld omdat ik een ring verwacht had, wij hadden reeds aan een huwelijk gedacht.. Hij had mij verklaard: je moet zeker een verlovingsring hebben om in België te dragen. Maar hij was zeer bang, omdat hij meende dat het voor mij zeer erg zou zijn indien hij in een actie zou omkomen. Ik meende echter dat het nog erger zou zijn indien wij

chaîne. D'une certaine manière j'étais déçue car j'avais espéré une bague; nous pensions déjà nous marier.. Il m'avait dit: "Tu dois certainement avoir une bague de fiançailles que tu porteras en Belgique." Mais il avait très peur, parce qu'il pensait que ce serait terrible pour moi s'il devait mourir au cours d'une mission. Mon opinion était que ce serait encore plus grave si nous n'étions pas mariés; il comprit mon état d'esprit.. Il était également soucieux par le fait qu'il avait interrompu ses études, et qu'il y avait peu de perspective qu'il puisse les poursuivre à Leuven. Il songeait à la météorologie, une science qui l'avait toujours passionné, et me dit qu'après la guerre il poserait sa candidature pour devenir météorologue. La guerre se terminera bientôt, pensions-nous; nous étions déjà en 1944, les Allemands essayaient des défaites et se voyaient contraints à la retraite.

Il était basé près de Londres, et nous nous rencontrions presque chaque semaine. Sans prévenir, en septembre 1944, il disparut soudainement pour quelques jours; il avait obtenu l'autorisation de se ren-

niet getrouwd waren, hij begreep mijn zienswijze. Hij was ook bekommerd omdat zijn studies onderbroken waren en er was weinig vooruitzicht dat hij zijn medische studies in Leuven zou kunnen voortzetten. Hij dacht aan meteorologie, een wetenschap die hem steeds zeer geboeid had en zei mij dat hij zich na de oorlog kandidaat zou stellen voor meteoroloog. De oorlog zal weldra voorbij zijn dachten wij. Het was reeds 1944, de Duitsers leden nederlagen en werden teruggedreven.

Hij was gestationeerd nabij Londen en wij ontmoetten elkaar iedere week. In september 1944 verdween hij plots voor een korte tijd zonder verwittiging. Hij had de toelating gekregen naar het door de geallieerden bevrijd België te komen om zijn familie in Liedekerke te bezoeken. Ik had gevreesd dat hij naar operaties gestuurd was. Het was dus een grote opluchting toen hij op een avond in mijn verblijf in Ashford toekwam, met nieuws van zijn familie en enkele mooie geschenken voor mij; ik was zeer verheugd.

Hij bracht mij ook een verlovingsring mee die ik nog steeds draag. Hij beloofde mij "un amour éternel mais sans issue". Ik had hem zeer lief en wenste niet te begrijpen wat hij beduidde. Ik had hem een horloge geschenken. Tijdens de operaties was hij verplicht zijn diensthorloge te gebruiken, maar gedurende zijn verlof hield hij eraan de mijne te dragen.

Hij verklaarde mij: "Je moet naar België gaan na de oorlog en mijn familie ontmoeten, zelfs indien ik er niet meer ben". Ik beloofde hem dat te doen, hoewel ik niet kon aanvaarden dat hij er niet meer zou zijn. Op de leeftijd van 24 jaar is het leven vol hoop. Hij wenste te leven, maar scheen te beseffen dat hij de oorlog niet zou overleven.

Op 29 oktober 1944 traden wij in het huwelijk in de oude kerk van Footscray op de buiten, bij "Father Mack" onze pastoor van de "Church of England". Father Mack was speciaal naar de Belgische Ambassade geweest om inlichtingen in te winnen over de familie van Gaston en ging akkoord met ons huwelijk. Hij gaf mij de raad mij tot het katholieke geloof te bekeren, wanneer ik tijd had om dit aan te leren. Wij beloofden een katholiek huwelijk aan te gaan in Liedekerke na de oorlog.

Ik droeg een lang wit kleed en een sluier, Gaston had een mooi nieuw uniform en kепie gekocht.

Wij waren een week samen, eerst in Norwich met zijn eskader, en daarna in Camberley nabij Aldershot. In het hotel, schreven zij ons in als Kapitein en mevrouw G. Mertens. Normaal moest het Flying Officer en niet Kapitein zijn, maar in Aldershot was het leger overheersend.

De staf van het hotel meende dat de titel van het leger hoger was dan die van de luchtmacht. Wij moesten lachen wanneer wij dit merkten, maar vonden het niet de moeite waard om dit aan te klagen, hoewel wij niet akkoord waren.

dre en Belgique libérée afin de rendre visite à sa famille de Liedekerke. Je m'étais inquiétée à l'idée qu'il eut été envoyé en opérations; ce fut donc un grand soulagement lorsqu'il arriva un soir chez moi à Ashford, m'apportant des nouvelles de sa famille et quelques beaux cadeaux.

Il me rapporta également une bague de fiançailles que je porte encore aujourd'hui. Il me promettait "un amour éternel mais sans issue"; J'étais très amoureuse de lui et ne souhaitais pas comprendre ce qu'il entendait par là. Je lui avais offert une montre; pendant les opérations il devait porter une montre de service, mais pendant ses congés, il tenait à porter la mienne.

Il me disait: "Après la guerre il faudra que tu viennes en Belgique pour y rencontrer ma famille, même si je n'y suis plus". Je lui promettais de le faire, bien que n'acceptant pas qu'il ne puisse plus y être; à 24 ans la vie est pleine d'espoir, et il désirait vivre, mais semblait réaliser qu'il ne survivrait pas à la guerre.

Le 29 octobre 1944, 'Father Mack', notre curé de la 'Church of England', consacra notre mariage dans la vieille église de Footscray, à la campagne. Il s'était rendu spécialement à l'ambassade de Belgique, afin de récolter des informations concernant la famille de Gaston, et avait approuvé notre mariage; me conseillant également de me convertir au catholicisme lorsque j'aurais le temps de l'apprendre. Nous avions fait la promesse d'un mariage catholique à Liedekerke après la guerre. Je portais une longue robe blanche et un voile, tandis que Gaston avait fait les frais d'un nouvel uniforme et d'un képi.

Nous sommes restés ensemble une semaine, d'abord à Norwich avec son escadrille, ensuite à Camberley, près d'Aldershot; à l'hôtel, où on nous inscrivit comme le capitaine et madame G. Mertens. Normalement ce devait être Flying Officer et non capitaine; mais à Aldershot l'armée était prédominante, et la direction de l'hôtel pensait que le rang de l'armée était supérieur à celui de la force aérienne. Nous devions en rire, mais ne trouvions pas la peine de nous en plaindre, bien que nous n'étions pas d'accord.

Un certain matin nous prenions le café avec l'équipage de son bombardier; c'était des Hollandais sérieux et calmes; je me souviens particulièrement de son pilote. Il était plus âgé que Gaston; son épouse et ses enfants étaient en Hollande. Perdu dans ses pensées, il fumait la pipe et parlait très peu; ils savaient ce qui les attendait et ce n'était pas un sujet de rigolade.

A la fin de la semaine on nous ramena en bus à Londres; à la gare de 'Charing Cross' nous devions faire nos adieux. J'avais mal de gorge et Gaston m'avait acheté une orange; c'était un remède miracle et je m'étonnai du pouvoir curatif d'une orange.

Ce fut la dernière fois que je le vis; il partait en opérations avec son escadrille. C'était pendant l'offensive des Ardennes; le 13 janvier 1945 survint le drame. Un soir, à Ashford, après les cours, me parvint le télé-

Op zekere morgen dronken wij koffie met de bemanning van zijn bommenwerper, het waren stille, ernstige Nederlanders. Vooral zijn piloot herinner ik mij bijzonder. Hij was ouder dan Gaston, getrouwd met echtgenote en kinderen in Holland. Hij was in gedachten verzonken zijn pijp aan het roken en sprak zeer weinig. Zij wisten wat hen te wachten stond en konden er niet mee spotten.

Op het einde van de week werden wij met de bus naar Londen gebracht. In Londen moesten wij afscheid nemen aan het Charing Cross station. Ik had keelpijn en Gaston kocht mij een sinaasappel. Het was een mirakelgenezing, ik was verwonderd over de genezende kracht van die sinaasappel.

Het was de laatste keer dat ik hem zag. Hij vertrok met zijn eskader voor operaties. Het was de periode van het Ardennenoffensief. Op 13 januari 1945 gebeurde de tragedie. Op een avond, na schooltijd ontving ik in Ashford het ongelukstelegram met de melding dat hij vermist werd. Ik maakte toen de drie droevigste maanden van mijn leven door, het ergste vrezend en toch nog met de hoop tegen alle hoop in dat hij nog in leven zou zijn.

Op een dag toen we thuis waren in North Cray, vloog een Mitchel vliegtuig laag over ons huis in Kent en cirkelde drie keer. Wij waren uitzinnig, vervuld met hoop en liepen naar de tuin, wuifden met onze zakdoeken, gelovend dat het Gaston's vliegtuig kon zijn. Wij hebben nooit ontdekt waarom dit gebeurde.

Een maand later, kwam de Belgische aalmoezenier mij opzoeken en bevestigde de dood van Gaston, neergeschoten in Manderfeld in de Ardennen, toen hij uit zijn beschadigd vliegtuig met zijn parachute neerkwam. Ik dacht dat ik nooit die ramp zou kunnen verwerken en hoopte zelf te sterven, maar het leven moest verder gaan.

De Belgische luchtmacht behandelde mij met grote inschikkelijkheid. Men vloog mij naar België in de zomer van 1945, nog voor het einde van de oorlog. Ik vond mijn weg met de tram van Evere naar het Noordstation en nam een trage oude trein met houten zitbanken naar Liedekerke.

gramme de malheur m'annonçant qu'il était manquant.. Ce furent alors les trois mois les plus tristes de ma vie; craignant le pire, je conservais cependant l'espoir qu'il fut encore en vie.

Un jour que nous étions chez nous à North Cray, un Mitchell survola à basse altitude, et à trois reprises, notre maison dans le Kent; nous étions en délire, remplis d'espoir, et nous précipitions dans le jardin, agitant nos mouchoirs et persuadés que ce pouvait être l'avion de Gaston. Jamais nous n'avons pu connaître la raison de ce survol.

Un mois plus tard, l'aumônier beige me rendit visite et me confirma la mort de Gaston, 'descendu' à Manderfeld dans les Ardennes, alors qu'il avait sauté en parachute de son avion endommagé. Je pensais que jamais je ne pourrais accepter cette catastrophe et souhaitais même mourir, mais la vie devait continuer. La force aérienne beige me traita avec beaucoup de prévenance; on me transporta en avion en Belgique durant l'été 1945, encore avant la fin du conflit. En tram je me rendis d'Evere à la gare du Nord, d'ou je pris un vieux train avec des banquettes en bois jusqu'à Liedekerke.

Là on fut si attentionné à mon égard que la vie valait à nouveau la peine d'être vécue; tout me paraissait quelque peu exotique et étrange, en particulier la

cérémonie des funérailles. Les frères de Gaston avaient fait ramener le cercueil de Manderfeld; il s'était formé un long cortège dans le village, et ensuite avait lieu une réception à la maison pour les parents et amis. Tous étaient vêtus de noir, la mère de Gaston et moi-même portant chapeau et voilette, bien que nous n'assistions pas à la messe. C'était la coutume que la mère et l'épouse restent à la maison, dont la porte d'entrée était surmontée d'un grand drap noir. Chacun m'embrassait trois fois; je trouvais cela très aimable, mais totalement différent des habitudes anglaises.

La force aérienne beige m'assura quelques voyages aller-retour, et en hiver je séjournai plusieurs mois en Belgique. L'année suivante eut lieu une autre grande cérémonie suivie d'une réception. Cette fois la force aérienne nous amena, mes parents, mon frère et ma belle-soeur, gratuitement en Belgique. La reconnaissance du peuple beige vis-à-vis de ses héros de

29 Oct 1944 Gaston et Norah
29 Okt 1944; Gaston en Norah

In Liedekerke was men zo vriendelijk voor mij' dat het leven opnieuw waard was te leven. Alles was wel wat exotisch en vreemd, vooral de indrukwekkende begrafenisplechtigheid. De broers van Gaston deden zijn doodskist overbrengen uit Manderfeld, voor de plechtigheid in Liedekerke. Er was een lange stoet doorheen het dorp en een receptie thuis voor de vrienden en verwanten. Iedereen was in het zwart gekleed, de moeder van Gaston en ikzelf hadden hoeden met een sluier, hoewel wij de begrafenis niet bijwoonden. Het was de gewoonte voor de moeder en de echtgenote thuis te blijven, een groot zwart scherm was boven de voordeur opgehangen. Alle gasten kusten mij drie keer. Ik vond dit zeer vriendelijk, maar geheel verschillend met de Engelse gewoonte.

De Belgische Luchtmacht voerde mij meerdere keren heen en weer, en de volgende winter verbleef ik verscheidene maanden in België. Een jaar later was er een andere grote plechtigheid en receptie. De Belgische Luchtmacht vloog opnieuw mijn ouders, mijn broer en schoonzuster en mijzelf gratis naar België. De dankbaarheid van het Belgisch volk voor hun oorlogshelden maakte op ons een grote indruk

De naam van de Houtmarktstraat werd veranderd in Gaston Mertensstraat. De moeder van Gaston knipte het lint door dat over de straat gespannen was. De burgemeester van Liedekerke spelde mij de eretekens van Gaston op: het Oorlogskruis en de Orde van Leopold met palm. Gaston ontving later drie eretekens van Engeland en een certificaat van Frankrijk dat hem het Franse oorlogskruis 1939-1945 met palm toekeende. Op het marktplein moest ik een korte toespraak houden in het Frans tot de menigte. Er was geen luidspreker en men kon mij niet goed verstaan, toch was er applaus van iedereen en men bood mij talrijke bloemenruikers aan.

In Engeland werd de naam van Gaston in het Oorlogsmonument op de begraafplaats van North Cray gegraveerd, Fit Lt Gaston Frans Mertens. Ik kende hem slechts als FO. (Flying Officer) Gaston Frans Mertens. Misschien had de R.A.F hem postuum gepromoveerd; in ieder geval was dit wel verdiend.

"Greater love hath no man than this, that a man lay down his life for his friends"

(Groter liefde heeft niemand, dan dat een man zijn leven geeft voor zijn vrienden).

Norah Brunt

NAAR CANADA

Gaston werd aangeduid voor een opleiding als piloot en moest om die reden naar Canada vertrekken. Als voorbereiding op zijn vertrek naar Canada werd hij op 11 juni 1943 overgeplaatst naar het 2 A.C.D.C. (Air Crew Dispatch Center). Op 1 juli komt hij in Canada

guerre nous avait beaucoup impressionnés. La Houtmarktstraat (Liedekerke) fut rebaptisée Gaston Mertensstraat, et la mère de Gaston coupa le ruban tendu au travers de la rue. Le bourgmestre de Liedekerke m'épingla les distinctions honorifiques de Gaston: la Croix de Guerre et l'Ordre de Léopold avec palme; plus tard, Gaston reçut trois distinctions anglaises et un certificat de France lui octroyant la Croix de Guerre française 1939-1945 avec palmes. Sur la place du marché je dus m'adresser à la foule en une courte allocution en français. Il n'y avait pas de haut-parleur et on me comprenait mal, mais tous m'applaudirent et je reçus de nombreux bouquets de fleurs. En Angleterre, le nom de Gaston fut gravé sur le monument de guerre dans le cimetière de North Cray: 'Fit Lt Gaston Frans Mertens'. Je ne l'avais connu que comme F.O. (Flying Officer); sans doute la R.A.F. l'avait promu à titre posthume, et de toute manière il l'avait bien mérité.

"Greater love hath no man than this, that a man lay down his life for his friends"

("Il n'y a pas de plus grand amour que celui d'un homme qui sacrifie sa vie pour ses amis")

Norah Brunt

AU CANADA

Gaston dut suivre une formation de pilote, et pour cette raison fut envoyé au Canada. En préparation, il fut transféré le 11 juin 1943 au 2 A.C.D.C. (Air Crew Dispatch Center). Arrivé au Canada le 1 juillet, il se retrouve d'abord à Ottawa au 1 ARC, ensuite, le 17 juillet, au 31 EFTS (elementary flying training school) de Dewinton (Alberta), où débute son entraînement de pilote. Gaston me raconta personnellement beaucoup à propos de cette période. "Après quelques mois nous faisons des vols d'entraînement sur de petits avions faciles à piloter et très manoeuvrables; parfois nous survolions les champs à très basse altitude. Ma formation de pilote touchait à sa fin, mais on l'arrêta pour me faire suivre une formation d'observateur-navigateur; sans doute avait-on besoin de navigateurs-copilotes. Mais jamais je n'obtins beaucoup d'explications à ce propos." C'était un fait que ses résultats en navigation étaient toujours excellents; lors d'exercices d'attaques d'objectifs, les photos démontraient la précision de son travail.

Hélas, son séjour au Canada devra se prolonger; au début, Gaston était certainement déçu, mais il était fier de rester copilote et d'être, en tant que navigateur, le commandant de l'avion.

Le 20 septembre Gaston passe au 6 Bomber Squadron, et à partir du 24 septembre il vole sur Anson et Blenheim; il avait le gros avantage d'avoir déjà suivi un entraînement de pilote. Il termina son

aan. Nu volgen verplaatsingen: eerst Ottawa in het 1 ARC, daarna op 17 juli naar het 31 EFTS (Elementary Flying Training School) van DEWINTON (ALBERTA). Daar begint zijn opleiding als piloot..

Over die periode heeft Gaston mij persoonlijk veel verteld: "Na enkele maanden deden wij oefenvluchten met kleine vliegtuigen, deze waren zeer gemakkelijk te besturen en zeer wendbaar. Wij scheerden soms zeer laag over de velden. Mijn opleiding als piloot was praktisch voltooid, maar men stopte deze om mij een opleiding te laten volgen als waarnemer en navigator. Waarschijnlijk had men toen meer navigator-copiloten nodig. Nooit heb ik hierover veel uitleg gekregen." Het was wel een feit dat zijn scores voor navigatie steeds zeer goed waren. Bij oefeningen in het treffen van een doel was het steeds raak zoals de foto aan- toont..

Hij zal nu helaas langer in Canada moeten verblijven. Aanvankelijk was Gaston zeker ontgoocheld. Maar hij was fier dat hij copiloot bleef en als navigator in feite de bevelhebber werd van het vliegtuig.

Op 20 september gaat Gaston over naar de "6 Bomber". Vanaf de 24e september vliegt hij op ANSON en BLENHEIM. Hij had het grote voordeel reeds een training als piloot gekregen te hebben. Hij beëindigde zijn cursus uiteindelijk met 78 %. Op 1 november gaat hij over naar de 9 AOS (Air Observer School) van St-John's (Quebec). Nu volgen talrijke vluchten op ANSON. Bij de RAF was de ANSON het typische trainingsvliegtuig. Van november tot maart totaliseerde hij 107 uren dagvlucht en 41 uren nachtvlucht..

Op 24 maart 1944 was zijn opleiding als navigator voltooid..

DE LANGSTE DAG

Op 11 april 1944 was Gaston terug in Engeland. De intense voorbereiding van de invasie was begonnen. Het ordewoord was uiterste geheimhouding. Na zijn thuiskomst heeft Gaston mij, over deze periode, veel verteld: "Gedurende weken hebben wij oefenvluchten

cours avec 78%; le 1 novembre il passe au 9 AOS (air observer school) de St-John's (Québec), où il effectue de nombreux vols en Anson.

L'Anson était l'avion d'entraînement type de la RAF. De novembre à mars, il totalisa 107 h de vol de jour et 41 h de vol de nuit. Le 24 mars 1944 s'achevait sa formation de navigateur..

LE JOUR LE PLUS LONG

Le 11 avril 1944 Gaston est à nouveau en Angleterre; les préparatifs intenses du débarquement avaient commencé. Le mot d'ordre était: secret absolu; après son séjour à la maison, il me raconta beaucoup concernant cette période.

"Pendant des semaines nous avons effectué des vols d'entraînement et des bombardements fictifs dans une région déterminée du sud de l'Angleterre, où était

reproduite artificiellement la *cote* de Normandie; ces exercices étaient destinés à reconnaître nos objectifs avec certitude lors de l'invasion."

Enfin arriva D-day, le 6 juin 1944. Dès la première heure, son escadrille, le 320 Squadron, fut impliquée dans cette bataille légendaire; les Mitchell (B25) décollèrent du sud de l'Angleterre, accomplirent leur bombardement de précision, rentrèrent, et furent remis en état d'opérer. Parfois il fallait colmater rapidement les trous occasionnés par l'artillerie antiaérienne dans le fuselage et les ailes. Le même jour, l'escadrille devait repartir pour une nouvelle mission, parfois jusqu'à trois fois par jour. C'était un combat épuisant non seulement pour les équipages, mais également pour les équipes

au sol qui devaient trimer comme des esclaves.

Un des objectifs les plus importants étaient les aciéries Mondeville de Caen; les Allemands avaient transformé l'usine en place forte et étaient fermement décidés à la défendre jusqu'au bout.. Les troupes alliées se trouvaient à peine à 2000 mètres; seuls les Mitchell avaient la précision de bombardement permettant d'épargner nos propres troupes. Pour ce faire, les bombardiers descendaient en léger piqué jusqu'à 100 m, parfois même jusqu'à 50 m au-dessus de l'objectif sur

Canada; Gaston rechts boven
Canada; au-dessus à droite, Gaston

en fictieve bombardementen gehouden in een bepaalde streek van Zuid-Engeland waar de Normandische kust kunstmatig nagemaakt was. Die oefeningen moesten dienen om onze doelen bij de invasie met zekerheid te kunnen herkennen."

Eindelijk, op 6 juni 1944, kwam D-day en de invasie. Vanaf het eerste uur was zijn eskader, het 320e squadron, betrokken bij deze legendarische veldslag. De Mitchells (B25) stegen op in Zuid-Engeland, voerden hun precisiebombardement uit, keerden terug en werden na de landing opnieuw van benzine, munitie, en bommen voorzien. Soms moesten gaten in de romp of in de vleugels, veroorzaakt door het afweergeschut, gauw dichtgemaakt worden.

Dezelfde dag steeg het eskader weer op voor een nieuwe opdracht, soms tot drie maal per dag. Het was niet alleen een uitputtingsslag voor de bemanning, maar ook voor het grondpersoneel dat moest zwoegen als slaven.

Een van de voornaamste doelen waren de Mondevillé staalfabrieken van Caen. De Duitsers hadden de fabriek tot een vesting herschapen en waren vast besloten dit bolwerk tot het uiterste te verdedigen. De geallieerde troepen bevonden zich slechts op 2000 meter afstand. Alleen Mitchells konden zo nauwkeurig bombarderen, zodat nabijgelegen eigen legereenheden niet geraakt werden. Voor precisie bombardementen daalden de Mitchells in schuine vlucht tot op 100 meter, soms zelfs tot op 50 meter, boven hun doel om zo hun bomlading te lossen. Men vertrouwde volledig op hun doeltreffendheid en nauwkeurigheid. Het 320e squadron, met nog andere geallieerde Mitchells, voerden vlucht na vlucht uit en veeiden het hele fabriekscomplex van de kaart. De volgende dag kreeg het 320e squadron een telegram van de Divisiecommandant in die sector met gelukwensen en dank voor dit prachtig resultaat.

Een andere opdracht was het bombarderen van een Duits hoofdkwartier in een kasteel nabij Caen. Voltreffers richtten daar zware schade aan. Een paar dagen later werden de puinhopen van het kasteel door een Canadese divisie veroverd. Het oppercommando van deze divisie feliciteerde de Mitchells voor het accu-

lequel il larguait leur cargaison de bombes. On avait pleine confiance en leur efficacité et leur précision; le 320 Sqn, ainsi que d'autres escadrilles Mitchell alliées exécutèrent vol après vol, jusqu'à effacer de la carte ce important complexe. Le jour suivant le 320 Sqn reçut un télégramme du commandant de division du secteur

pour les remercier et les féliciter du résultat.

Un autre objectif était un quartier général allemand installé dans un chateau près de Caen; des coups au but infligèrent de sérieux dégâts. Quelques jours plus tard, les débris du chateau furent investies par une division canadienne; le commandement de cette division félicita l'escadrille pour la précision de l'attaque. Parmi les débris on découvrit les tombes d'un général allemand et de plusieurs officiers d'état-major.

Chaque jour, il y avait en

moyenne 18 Mitchell en état opérationnel; les combats dans la région de Caen furent intenses et dévastateurs.

BOMBARDEMENTS DE PRECISION

Après le débarquement, on avait appris que plusieurs divisions de Pantzer (chars allemands), stationnées plus au nord, se mettaient en route vers le front de Normandie; cela représentait un grand danger. Coûte que coûte il fallait arrêter ces renforts, au moins jusqu'à ce que le matériel lourd des troupes d'invasion soit déployé. Les ponts vitaux sur la Seine et la Somme devaient être détruits; seuls les Mitchell pouvaient opérer avec suffisamment de précision. Pour neutraliser les ponts les avions emportaient trois bombes de 1000 livres (450 kg), et les larguaient en léger piqué; de manière à ce qu'au moins une bombe atteigne son but. Le résultat devait être photographié, et il fallait justifier un éventuel échec. Ceci était la responsabilité du navigateur, qui devait larguer la bombe, à une fraction de seconde près; ce résultat avait pu être atteint grâce aux nombreux entraînements.

Pendant ces opérations, l'artillerie antiaérienne était intense; au cours de quasi chaque mission les avions étaient touchés. A une occasion, des éclats furent projetés dans le cockpit et Gaston fut légèrement blessé. Ils avaient moins de souci avec les chasseurs allemands Messerschmitt; à quelques occasions ils furent

Clement en Gaston

rate bombardement. Op de kasteelgrond werden de graven van een Duitse generaal en verschillende stafofficieren aangetroffen.

Gemiddeld waren er 18 Mitchells per dag operationeel. Er werd wel een zware tol betaald; in totaal gingen 25 Mitchells verloren. De gevechten, in en rond Caen, waren hevig en verwoestend.

PRECISIEBOMBARDEMENTEN

Na de landing werd gemeld dat verscheidene Duitse pantserdivisies, die meer noordwaarts gestationeerd waren, op weg waren naar het front in Normandië. Dit betekende een groot gevaar, kost wat kost moesten die versterkingen opgehouden worden, tenminste totdat al het zware materiaal van het invasieleger ontplooid was. De vitale bruggen over de Seine en de Somme moesten vernield worden. Alleen Mitchells konden zulke precisie operaties uitvoeren. Om de bruggen te raken hadden de Mitchells drie zware bommen bij van 1000 pond (circa 500 kilo). Zij vlogen schuins over het doel om te bombarderen. Op die manier moest zeker één bom de brug raken. Het effect werd gefotografeerd en een eventuele misser moest verantwoord worden. Dit was vooral de verantwoordelijkheid van de navigator, die op een fractie van een seconde juist, de bommen moest lossen. Dit resultaat was mogelijk dank zij de vele oefeningen tijdens de opleiding. Tijdens die operaties was het luchtafweergeschut hevig. Bijna bij iedere vlucht werden de vliegtuigen geraakt. Eens kwamen er scherven in de cockpit terecht en werd Gaston licht gekwetst. Van de Duitse jachtvliegtuigen, de Messerschmidts, hadden zij niet veel last. Enkele malen werden zij aangevallen, maar de aanvallers werden vlug verdreven door de begeleidende Spitfires en het boordgeschut. Alle belangrijke bruggen over deze stromen werden vernield of zwaar beschadigd. De pantserdivisies werden dagenlang opgehouden, de invasie was ondertussen gelukt.

Eind augustus 1944 werd Gaston gestationeerd in Finmere en noteerde hij zijn operaties in zijn "logbook". Dit "logbook", een historisch document, werd ons door de overheden van de Royal Air Force geschonken als aandenken. Vanaf 1 september had Gaston steeds dezelfde piloot, Flying Officer Muntinga, een Nederlander. Zij hadden beiden dezelfde graad en verstonden elkaar zeer goed. Het 320^e squadron bestond voornamelijk uit Nederlanders. Het werd dan ook het "Dutch squadron" genoemd. Toch waren er ook 40 Belgen, bijna allen piloten of navigators.

Van 18 oktober af werd het 320e squadron naar het vliegveld van Meisbroek overgevlogen. Op 5 november kwam de Mitchells van Muntinga en Mertens naar Meisbroek. Gaston vond hier vele Belgische vrienden

attaqués, mais les assaillants étaient rapidement repoussés par les Spitfire d'escorte et par l'armement de bord.

Tous les ponts importants (Seine et Somme) furent détruits ou sévèrement endommagés. Les divisions blindées furent contenues pendant plusieurs jours; entretemps l'invasion avait réussi.

Fin août 1944, Gaston est basé à Finmere, et note ses opérations dans son 'logbook'. Ce logbook constitue un document historique et nous fut remis en souvenir par la Royal Air Force. Apartir du 1 septembre 1944, Gaston vole toujours avec le même pilote, Flying Officer Muntinga, un Hollandais; tous deux avaient le même grade et s'entendaient très bien. Le 320 Squadron se composait essentiellement de Hollandais, raison pour laquelle on le surnommait le 'Dutch Squadron'; on y trouvait quand-même 40 Belges, presque tous navigateurs ou pilotes.

Apartir du 18 octobre le 320 Sqn fait mouvement vers Meisbroek; le Mitchell de Muntinga et Mertens y arrive le 5 novembre. Gaston y retrouve beaucoup d'amis belges: J. Rousin, R. Schreiden, J. De Gobert, C. Lawarée, P. Triest (plus tard commandant du 15 Wing), Marcel Verhulsel, etc. Apartir du 18 novembre, Gaston a noté toutes ses missions dans son logbook.

VISITE IMPREVUE

Pendant tout ce temps nous étaients parvenues d'Angleterre des lettres de Gaston, ainsi que de sa marraine de guerre Norah Brunt, qu'il épousa le 29 octobre 1944.

Son retour était totalement imprévu, et suscita une émotion indescriptible; c'était comme dans l'Evangile, le retour de l'enfant prodigue. Nous en avions les larmes aux yeux.

Paula Cobbaert rendit visite à Gaston à Diegem, où il logeait dans une villa avec d'autres membres d'équipage.

Les jours où il était chez nous, c'était la fête; ses amis et collègues étudiants du collège et de Leuven venaient lui rendre visite. Pendant des heures, Gaston nous relatait l'histoire de son évasion et de sa formation au Canada et en Angleterre. Nous faisant également savoir qu'il entretenait de bonnes relations avec son pilote Muntinga; en tant que copilote et navigateur, il pouvait être appelé à remplacer le pilote, si celui-ci venait à succomber ou était gravement blessé. Raison pour laquelle il pilotait lui-même lors de vols d'entraînement, du décollage à l'atterrissage. Ainsi, un jour de décembre 1944, il survola à très basse altitude la vallée de la Dendre, alors que se jouait un match de football sur le terrain de F.C. Liedekerke à proximité du 'Oude Dender'. Chacun faisait signe, persuadé que c'était Gaston qui passait là avec son Mitchell.

Gaston fut reçu de façon officielle et mis à l'honneur à la maison communale de Liedekerke; à partir de la place communale les résistants tiraient des salves

terug: J. Rousin, R. Schreiden, J. De Gobert, C. Lawarée, P. Triest (de latere bevelhebber van de 15e Wing), Marcel Verhulsel, enz. Vanaf 18 november heeft Gaston alle operaties met de bestemming in zijn logboek ingeschreven.

ONVERWACHTS THUIS

Ondertussen hadden wij reeds brieven van Gaston ontvangen uit Engeland, ook van zijn oorlogsmeter Norah Brunt, waarmee hij in het huwelijk trad in Engeland op 29 oktober 1944.

Zijn terugkeer thuis was totaal onverwacht. Bij zijn aankomst thuis was de emotie onbeschrijfelijk. Het was zoals in het Evangelie, de thuiskomst van de verloren zoon. Iedereen had de tranen in de ogen van geluk. Hij informeerde naar zijn vriend Mon Sonck, die hem, samen met zijn echtgenote, Paula Cobbaert, nog gaan bezoeken zijn in Diegem in januari 1945, waar hij samen met andere vliegtuigbemanningen in een villa logeerde.

De dagen dat hij thuis verbleef, was het steeds feest. Zijn vrienden en medestudenten uit het college en Leuven kwamen hem thuis bezoeken. Gaston vertelde urenlang het verhaal van zijn ontsnapping en zijn opleiding in Canada en Engeland. Zo vertelde Gaston dat hij zich heel goed verstond met zijn piloot Muntinga. Als copiloot moest hij naast zijn taak als navigator ook de piloot vervangen, in geval deze gedood of zwaar gekwetst werd. Daarom bestuurde hij meestal zelf het vliegtuig bij oefenvluchten, ook bij het opstijgen en landen. Zo vloog hij eens op een decemberdag van 1944 zeer laag over de Dendervallei, juist toen er een voetbalwedstrijd plaatsvond op het terrein van F.C. Liedekerke, gelegen nabij de Oude Dender. Iedereen wuifde, want men vermoedde wel dat het Gaston was, die daar met zijn Mitchell voorbij vloog.

Gaston werd op het gemeentehuis van Liedekerke officieel ontvangen en gehuldigd. De weerstanders vurdten op het gemeenteplein eresalvo's af. In een toespraak tot de bevolking benadrukte Gaston dat de oorlog nog niet gedaan was en er nog hevige gevechten te verwachten waren met mogelijke zware verliezen en slachtoffers. Men kan zich afvragen of hij een voorgevoel had van wat hem nog te wachten stond. Terug op zijn basis, het vliegveld van Meisbroek, vertelde hij aan zijn vrienden met fierheid over het eerbetoon in zijn gemeente. Ook zijn vrienden hadden enkele dagen verlof gekregen om naar huis te gaan.

Er was in die periode een soort stilstand gekomen op het front, dat toen liep over Oost-België en het uiterste noorden van ons land. Nederland en Duitsland waren toen nog onder nazi-bewind. Tijdens zijn opleiding als piloot en navigator had hij ook

d'honneur. A l'occasion d'une allocution à la population, Gaston insista sur le fait que la guerre n'était pas encore finie et qu'on devait encore s'attendre à des combats violents, pouvant occasionner des pertes importantes et des victimes. On peut se demander s'il ne pressentait pas ce à quoi il pouvait encore s'attendre.

Rentré à sa base de Meisbroek, il raconta avec fierté à ses amis de quelle manière on l'avait mis à l'honneur dans sa commune. Ses amis avaient également eu droit à quelques jours de congé pour se rendre dans leurs familles.

Pendant cette période un certain calme régnait sur le front, de l'est de la Belgique jusqu'au nord. Les Pays-Bas et l'Allemagne étaient toujours sous contrôle nazi. Pendant sa formation de pilote et de navigateur, il avait également étudié la météorologie; il savait que cela m'intéresserait. Lors d'une de ses visites il avait apporté son cours météo et m'apprit les principales formes de nuages avec leur nom latin. Mon intérêt pour la météorologie est ainsi né; ces premières leçons de Gaston sont venues bien à point plus tard, lors de ma formation de météorologue.

Pendant le mois de décembre Gaston effectuait des opérations presque quotidiennes; il me fit savoir qu'il faisait plus de vols qu'il n'était obligé, dans le but d'obtenir quelques jours de congé qui lui permettraient de rendre visite à son épouse Norah Brunt en Angleterre. Mais le sort en décidera autrement; jamais il ne l'a revue.

L'OFFENSIVE ALLEMANDE DES ARDENNES

Au même moment avait commencé l'offensive des Ardennes; les services météorologiques allemands avaient judicieusement choisi cette période. Un épais brouillard recouvra toute la Belgique durant une période assez longue; presque chaque jour, Gaston et les équipages attendaient dans leurs avions, parfois dès 4 h du matin, prêts à décoller. En vain, parce que la couche de brouillard persistait, et les divisions blindées allemandes avaient percé les lignes alliées, dans le but de réinvestir Antwerpen. Ce fut une période exaspérante et épuisante; l'aviation ne pouvait rien faire. Enfin, après de nombreux jours, le brouillard se leva et les Mitchell pouvaient décoller afin d'attaquer les chars allemands. Ils prirent beaucoup de risques, descendant parfois jusqu'à 50 m afin de ne pas rater l'objectif, tout en épargnant les civils.

Gaston contribua, par ses talents de navigateur, aux dernières opérations des Ardennes; il me le rapporta personnellement. Auparavant, quelques missions avaient essuyé des échecs, car l'objectif n'avait pas été trouvé, ce qui était très décevant. Toute la zone était recouverte de neige, ce qui rendait la navigation encore plus difficile.

Gaston connaissait la région et était un bon navigateur,

weerkunde moeten studeren. Hij wist dat dit mij zou interesseren. Bij een bezoek thuis had hij zijn cursus weerkunde meegebracht en leerde mij de voornaamste wolkensoorten met hun Latijnse benaming kennen. Mijn belangstelling voor meteorologie was gewekt. Die eerste lessen van Gaston zijn mij later, bij mijn opleiding als meteoroloog, nog goed van pas gekomen.

In de maand december voerde Gaston bijna elke dag operaties uit. Hij vertelde mij dat hij meer vluchten deed dan verplicht, met als doel enkele dagen verlof te krijgen om zijn echtgenote Norah in Engeland te bezoeken. Maar het noodlot besliste er anders over. Hij heeft zijn echtgenote, Norah Brunt, nooit meer teruggezien.

HET DUITSE ARDENNENOFFENSIEF

Intussen was het offensief in de Ardennen begonnen. De Duitse meteodiensten hadden die periode goed gekozen. Een dichte mist overdekte heel België gedurende vrij lange tijd. Bijna iedere dag zaten Gaston en de bemanningen in hun vliegtuigen te wachten, soms vanaf 4 uur 's morgens, om te kunnen vertrekken. Tevergeefs, want de mistlaag bleef hangen en de Duitse pantserdivisies waren door de geallieerde linies gebroken met het doel Antwerpen te veroveren. Dit was een zenuwslopende en afmattende periode. De luchtmacht kon niets doen. Eindelijk, na vele dagen, verdween de mist en konden de Mitchells opstijgen om de Duitse pantsers te bestoken. Zij namen veel risico's en doken soms tot op 50 meter om niet te missen en geen burgers te treffen.

De laatste operaties in de Ardennen werden uitgevoerd onder navigatieleiding van Gaston. Dit feit heeft hij mij persoonlijk verteld. Voordien hadden enkele operaties geen succes gekend, omdat het doelwit niet gevonden werd, wat zeer ontgoochelend was. Het hele gebied was ondergesneeuwd, dit maakte juiste navigatie moeilijk. Gaston kende de streek en was tegelijkertijd een goed navigator, dit was waarschijnlijk de uitleg van deze leidende functie. Maar het bewijst ook dat men in hem een groot vertrouwen had.

DE LAATSTE DAGEN THUIS IN LIEDEKERKE

Eind december 1944 en begin januari 1945 kwam Gaston nog enkele malen naar huis en bezocht hij ook de familie. Na een kort verblijf thuis hebben mijn broers, Edgar en George, vergezeld van onze nicht Maria Dandoy, hem uitgeleide gedaan naar het station van Liedekerke. Onderweg, naar de laatste trein voor Brussel, wees hij hen met een sterke zaklamp de verschillende sterrenbeelden. Als navigator moest hij ook goed sterrenkunde kennen. Vanuit het raampje van de trein wuifde hij hen toe. Zij vermoedden toen niet dat dit het laatste afscheid zou zijn.

ce qui explique vraisemblablement son rôle de 'leader'. Cela prouve également la grande confiance qu'on avait en lui.

LES DERNIERS JOURS A LIEDEKERKE

Fin décembre 1944 et début janvier 1945, Gaston nous rendit encore quelques visites, ainsi qu'à la famille; après l'un de ces courts séjours à la maison, mes frères Edgar et George, et notre cousine Maria Dandoy, l'ont conduit à la gare de Liedekerke. En cours de route pour le dernier train vers Bruxelles, il attira leur attention sur les constellations, démontrant, en tant que navigateur, ses connaissances en astronomie.

Par une fenêtre du train, il leur fit encore signe; ils ne soupçonnaient pas alors que c'était leur dernier adieu. Trois jours avant la journée fatidique du 13 janvier 1945, Gaston était encore venu; cette fois était vraiment la dernière.

13 JANVIER 1945, JOUR FATAL

Au cours de ce vol fatal du 13 janvier 1945, le 320 Squadron volait en formation vers Manderfeld, afin d'y bombarder la gare; selon la version officielle, une bombe explosa à bord du Mitchell de Gaston, et deux avions s'écrasèrent. Son fidèle ami, Marcel Verhulsel d'Uccle, également navigateur, prenait part à cette mission et assista au drame; il vit un parachute s'ouvrir et descendre. Il est apparu plus tard qu'il s'agissait de Gaston qui avait encore réussi à sauter.

Marcel Verhulsel me raconta encore que vraisemblablement, la bombe avait explosé dans l'avion à côté du Mitchell de Gaston (le n°181); selon lui, les Mitchell étaient très vulnérables lorsque les soutes à bombes étaient ouvertes, surtout lorsqu'ils emportaient des bombes spéciales. La pression d'air occasionnée par l'explosion d'un obus d'artillerie antiaérienne peut alors entraîner l'explosion des bombes à bord de l'avion; ceci peut expliquer le fait qu'une ou plusieurs bombes, à bord de son avion ou de celui à ses côtés, explosèrent.

A partir de ce jour, il est porté "missing" (manquant); un télégramme nous informa de la triste nouvelle.

Le lendemain je me rendis au logement des officiers à Diegem, où j'ai rencontré ses amis, ses chefs et Marcel Verhulsel. Marcel me donna encore un peu d'espoir, sachant que Gaston était un parachutiste bien entraîné, et persuadé que c'était lui qui descendait en parachute. Gaston était son meilleur ami à l'escadrille, et Marcel était très abattu par cet événement. En souvenir de Gaston, il me donna la mascotte de l'escadrille; j'avais hésité à accepter, car il s'agissait quand-même de leur propriété. Mais Marcel, un homme impulsif et très sensible, me força littéralement à accepter. Cette mascotte, une tête de lion, est toujours en notre possession, et attend une place d'hon-

Drie dagen voor de fatale dag van 13 januari 1945 was Gaston nog voor een kort bezoek naar huis gekomen. Dit was werkelijk het laatste afscheid van de familie, drie dagen later gebeurde het drama in Manderfeld.

13 JANUARI 1945 DE FATALE DAG

Tijdens de fatale vlucht op 13 januari 1945 vloog het 320e squadron in formatie naar Manderfeld, om het station te bombarderen. Volgens de officiële versie is een bom ontploft in de Mitchell van Gaston en zijn twee vliegtuigen neergestort. Zijn goede vriend Marcel Verhulsel uit Ukkel, ook navigator, nam aan deze opdracht deel en zag dit drama gebeuren. Hij zag één parachute opengaan en neerdalen. Later is gebleken dat het Gaston was die nog met zijn parachute heeft kunnen neerkomen. Marcel Verhulsel vertelde mij nog dat het waarschijnlijk het vliegtuig naast dat van Gaston (de Mitchell 181) was, waar de bom explodeerde. Volgens zijn versie is het zo dat Mitchells zeer kwetsbaar zijn wanneer de bomdeuren geopend zijn. Vooral wanneer speciale bommen gebruikt werden. De luchtdruk, veroorzaakt door de explosie van een granaat van de luchtafweer, kan dan de bommen in het vliegtuig doen ontploffen. Dit kan de uitleg zijn van het feit dat een of meerdere bommen in zijn vliegtuig, of het vliegtuig naast hem, ontploften.

Vanaf die dag werd hij als "missing" opgegeven. Thuis werden wij per telegram van dit droevige nieuws verwittigd. De volgende dag heb ik het logement van de officieren in Diegem opgezocht. Daar heb ik zijn vrienden, zijn oversten en Marcel Verhulsel ontmoet. Marcel gaf mij nog wat hoop, hij wist dat Gaston een goed geoefend parachutist was, en vermoedde dat hij het was, die met de parachute neergekomen was. Gaston was zijn beste vriend in het squadron en Marcel was zeer teneergeslagen door dit gebeuren.

Als aandenken aan Gaston gaf hij mij de mascotte van het squadron mee. Ik heb getwijfeld of ik dit wel kon aanvaarden, want in feite was dit eigendom van het squadron. Maar Marcel, die een impulsief en zeer gevoelig man was, dwong mij letterlijk dit aandenken te aanvaarden. Deze mascotte, een leeuwenkop, is nog steeds in ons bezit en wacht op een ereplaats in een museum.

IN MANDERFELD BEGRAVEN

Maandenlang hadden wij geen nieuws meer over Gaston, tot wij op 1 mei 1945 een brief kregen van de burgemeester van Manderfeld met de melding dat Gaston Mertens op het grondgebied van Manderfeld begraven lag. Samen met mijn oudere broer Edgar, heb ik enkele dagen daarna de verre reis naar Manderfeld ondernomen. De burgemeester heeft ons in zijn huis logement gegeven. De veldwachter die

neur dans un musée.

INHUME A MANDERFELD

Pendant des mois, nous sommes restés sans nouvelles de Gaston; lorsque, le 1 mai 1945, nous parvenait une lettre du bourgmestre de Manderfeld, nous apprenant que Gaston Mertens était enterré sur le territoire de Manderfeld.

Accompagné de mon frère aîné, Edgar, j'ai entrepris, quelques jours plus tard, le long voyage vers Manderfeld; le bourgmestre nous a hébergés chez lui. Le garde champêtre, qui parlait couramment français, nous conduisit à l'endroit où Gaston était enterré; au sommet d'une colline, loin du village, nous découvrons sa tombe. Sur une croix faite de deux planchettes en bois, était griffonné son nom "G.F. (Gaston Frans) Mertens", avec la mention "Flame" (Flamand). Cette

Pastoor Claessens, getuige bij de ontgraving van Gaston in Manderfeld, juli 1945

Le curé Claessens, témoin de l'exhumation de Gaston, à Manderfeld, juillet 1945

mention m'a toujours intrigué; comment avait-on pu savoir ? A-t-il encore parlé ? Ces questions resteront toujours sans réponse; le garde champêtre nous raconta que beaucoup de personnes étaient venues le voir avant qu'il ne soit enterré.

Manderfeld et ses environs est une région germanophone, aujourd'hui très touristique; des habitants de Liedekerke s'y rendent régulièrement en vacances,

vloeiend Frans sprak, begeleidde ons naar de plaats waar hij begraven lag. Op de top van een heuvelkam, ver van de dorpskom, vonden wij zijn graf. Op een primitief gemaakt houten kruisje van twee plankjes stond zijn naam gegrift "G. F. (Gaston Frans) MERTENS" met de vermelding "Flame" (Vlaming). De vermelding "FLAME" heeft mij steeds geïntrigeerd. Hoe kon men dit weten? Heeft hij nog gesproken? Deze vragen zullen nooit beantwoord worden. De veldwachter vertelde ons dat vele mensen naar hem zijn komen kijken voor hij begraven werd.

Manderfeld en omgeving is een Duitstalige streek, die nu erg toeristisch is. Ook mensen van Liedekerke gaan daar nu regelmatig op verlof, omdat het een mooie rustige streek is, geschikt voor lange wandelingen. Wanneer zij vragen stellen aan de oudere mensen over het vliegtuigongeval op 13 januari 1945 zwijgen deze nog steeds als een graf. Men kan enkel vermoeden dat de Duitse soldaten, het waren SS-soldaten in die streek, op hem geschoten hebben bij het neerkomen. Mogelijk was hij reeds zwaar gewond door de ontploffing van het vliegtuig. Waarschijnlijk zal men de juiste toedracht nooit te weten komen. Mijn vader heeft, tot tweemaal toe, een onderzoek aangevraagd bij het militair gerechtshof van Luik, dat voor die streek bevoegd was. We hebben echter nooit antwoord gekregen. Later heeft mijn vader niet meer aangedrongen. Onze droefheid was te groot en mogelijk zou een grondig onderzoek ons nog meer verdriet veroorzaken.

Op 5 juli 1945, kregen wij vanwege de burgemeester van Manderfeld de schriftelijke toelating tot ontgraving van Gaston. Enkele dagen later werd het stoffelijk overschot van mijn broer naar Liedekerke overgebracht. Dit gebeurde met de hulp van een Engelse officier, die een jeep en een bestuurder ter beschikking stelde. Pastoor Claessens deed, op verzoek van mijn ouders, de reis mee en was als getuige aanwezig bij de ontgraving.

Bij ons thuis lag zijn stoffelijk overschot opgebaard gedurende verscheidene dagen. Ontelbare vrienden en kennissen zijn daar nog een laatste groet komen brengen. De uitvaart vond plaats in aanwezigheid van de familie, en de vele vrienden en militaire en burgerlijke personaliteiten. Zijn grafzerk, met bovenaan het embleem van de Royal Air Force, is nu een door het Commonwealth geklasseerd monument. Het onderhoud en de versiering van deze grafzerk wordt door het Commonwealth jaarlijks gesubsidieerd en moet door het gemeentebestuur uitgevoerd worden.

Clement MERTENS

parce que la région est belle et reposante. Lorsqu'elles questionnent les plus âgés à propos de l'accident du 13 janvier 1945, ils restent encore muets comme une tombe. On peut seulement supposer que les soldats allemands, dans cette région il s'agissait de 'SS', ont tiré sur lui pendant sa descente en parachute. Il est possible qu'il était déjà gravement blessé par l'explosion à bord de l'avion; mais nous ne connaissons vraisemblablement jamais les circonstances réelles du drame. Par deux fois, mon père a sollicité une enquête auprès de la cour militaire de Liège, compétente pour cette région; jamais nous n'avons obtenu de réponse.

La première tombe de Gaston à Manderfeld

Het eerste graf van Gaston in Manderfeld

Mon père n'insista plus par la suite; notre tristesse était trop grande, et il est possible qu'une enquête approfondie nous aurait causé encore plus de chagrin.

Le 5 juillet 1945, nous obtenions du bourgmestre de Manderfeld l'autorisation écrite d'exhumer Gaston; quelques jours plus tard, la dépouille de mon frère fut transportée à Liedekerke. Un officier anglais nous assita, mettant à notre disposition une jeep et un chauffeur. A la requête de mes parents, le curé Claessens fit le voyage avec nous et fut témoin de l'exhumation. Pendant plusieurs jours, la dépouille mortelle de mon frère fut exposée chez nous; d'innombrables amis et connaissances sont venus le saluer une dernière fois. Les obsèques eurent lieu avec de grandes marques d'honneur, en présence de la famille, de nombreux amis, et de personnalités militaires et civiles. Sa tombe, qui porte l'emblème de la Royal Air Force, est un monument classé du Commonwealth; son entretien et sa décoration, à charge du Commonwealth, sont une responsabilité de la commune.

(traduction Jo Huybens)
Clement MERTENS

In Engeland werd Gaston's naam in het oorlogsmonument op het kerkhof van North Gray begraven; vermoedelijk werd hij door de RAF postuum bevorderd tot Fit Lt

Le nom de Gaston est gravé sur un monument de guerre, dans le cimetière de North Gray en Angleterre; il fut probablement promu au grade de Flight Lieutenant à titre posthume

(foto's : Norah Brunt)

Het gemeentebestuur, de familie van Gaston en de oudstrijders brengen hulde aan het graf van Gaston, ter gelegenheid van de herdenking van de bevrijding van Liedekerke
 Le conseil communal, la famille de Gaston et les anciens combattants autour de la tombe de Gaston, lors de la commémoration de la libération de Liedekerke